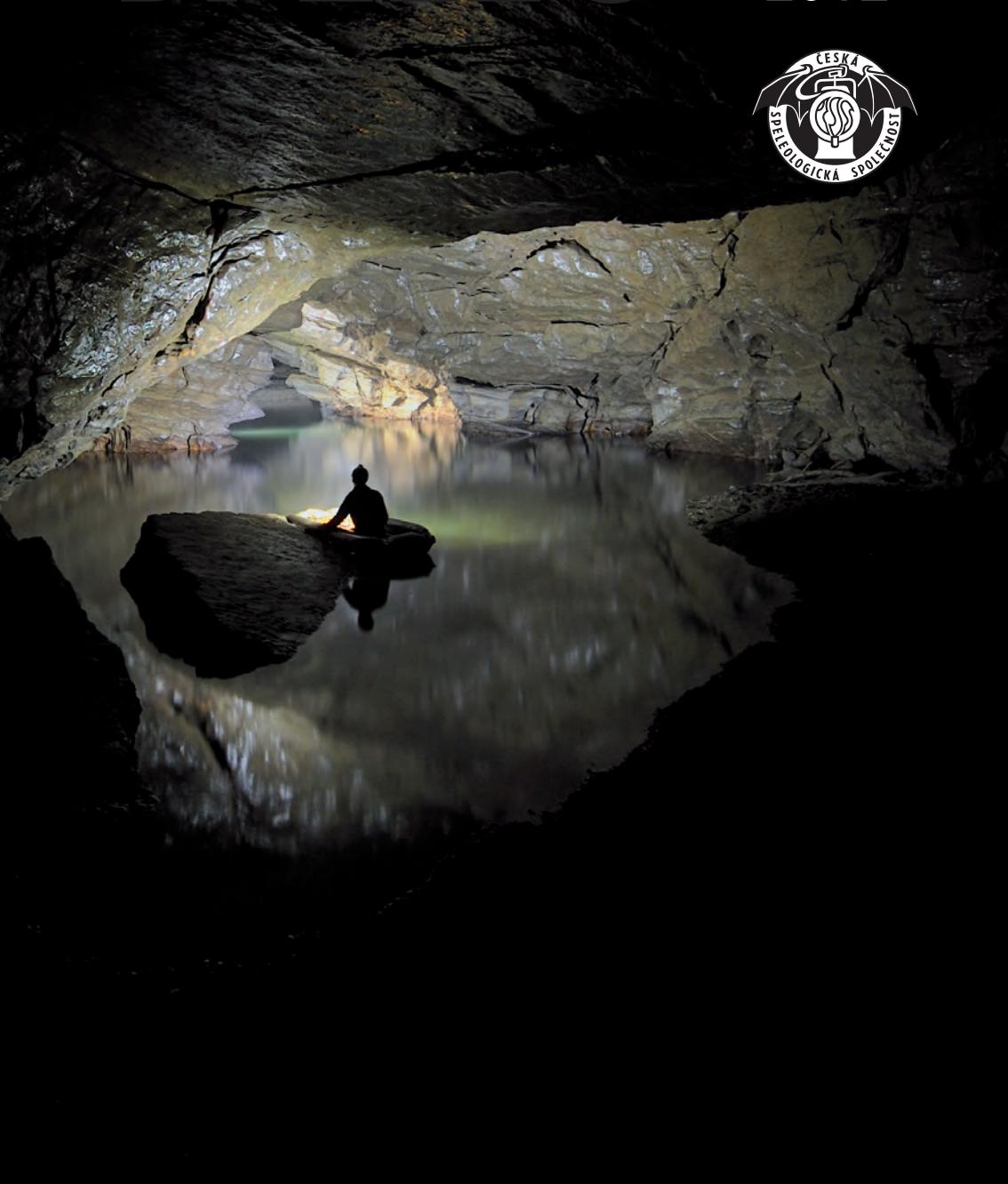

SPELEO

59
2012

† Jiří Huráb 2. června 2012

*Jiří Huráb při ponoru v jeskyni
Émergence du Ressel (Foto R. Husák)*

ZPRÁVY Z PŘEDSEDNICTVA	3
Zprávy z předsednictva – <i>Zdeněk Motyčka</i>	3
31. Speleofórum – <i>Zdeněk Motyčka</i>	5
DOMÁCÍ LOKALITY	7
Historie výzkumných prací v tzv. „Salmově Výпустku“ aneb cesta za objevem – <i>Zdeněk Cihlář</i>	7
Hydrologické poměry v jeskyni Okrouhlík; pozorování a měření v letech 2008–2012; základní úvahy a interpretace – <i>Mojmír Petrásek, Petr Barák</i>	12
Výzkum skapových krasových vod – <i>Jan Himmel</i>	17
Petzoldovy jeskyně v Českém krasu trochu jinak – <i>Zdeněk Mengler, Pavel Amler, Karel Žák, Martin Majer</i>	21
PSEUDOKRAS A HISTORICKÉ PODZEMÍ	29
Ubár – město zničené jeskyní – <i>Michal „Cimbál“ Hejna</i>	29
KRÁTKÉ A JINÉ ZPRÁVY	33
Co byste si měli poznamenat – <i>Rudolf Musil</i>	33
Speleoekénko – <i>Jan Kelf Flek</i>	36
Sorry, vážení – <i>Ladislav Slezák</i>	40
Speleofotografie 2012	42
SPELEOLOGICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA A TECHNIKA	45
Informace Speleologické záchranné služby členům ČSS – pojištění – <i>Roman Šebela</i>	45
Oběžník Komise pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou ČSS, 22. 4. 2012	47
TROCHA HISTORIE	49
Moravský kras, můj osud, 5. část – <i>Hugo Havel</i>	49
Kulaté dvojky – aneb které, více než staleté události můžeme v roce 2012 oslavit – <i>Jan Kelf Flek</i>	54
VÝROČÍ A VZPOMÍNKY	59
Je to již více než 10 let, co zemřel Vladimír Panoš – <i>Pavel Bosák</i>	59
Vzpomínka na Jirku Hurába	63

Obálka Kačna Jama, Slovinsko, Rov desetih jezer (Foto B. Lozej)

Foto 1 na str. 3 Okrouhlík – vrchol sutového svahu Jezírkové chodby (Foto P. Barák)

Foto 2 na str. 3 Okrouhlík – Výstup Půlnoční propastí (Foto P. Barák)

Na str. 4 naleznete další fotografie oceněné v soutěži Czech Speleo Photo 2011

Foto 1 na str. 4 To bude hluboký (Foto L. Lahoda)

Foto 2 na str. 4 Sestup (Foto L. Lahoda)

16th INTERNATIONAL
CONGRESS OF SPELEOLOGY

BRNO
2013
CZECH REPUBLIC

WHERE HISTORY MEETS FUTURE

16th INTERNATIONAL CONGRESS OF SPELEOLOGY

Czech Republic, Brno, Moravian Karst

July 21 – 28 2013

- Brno – the second largest city in the Czech Republic, historical, cultural and trade center of the region of South Moravia
- Congress center – the perfect background for congress activities in architecturally famous pavilions
- The Moravian Karst – the largest karst area in the Czech Republic with a large spectrum of karst phenomena and rich history of their exploration
- Pre and post-congress excursions and field camps to the most famous karst areas in Central Europe

To register for more information about 16th ISC:
www.speleo2013.com, e-mail: info@speleo2013.com

www.speleo2013.com

ZPRÁVY Z PŘEDSEDNICTVA

Zprávy z předsednictva

Zdeněk Motyčka

Když jsem na letošním Speleofóru v pozdní sobotní večer a poté i v nedělní ráno probíral s řadou z Vás události právě uplynulých dní, byl jsem mile překvapen jednoznačně pozitivními ohlasy, které naprosto ladily s mým vlastním pocitem, že letošní Speleofórum se opravdu vydařilo. Možná si řeknete, že to bylo pouze v kontrastu k loňskému ročníku, který byl díky pozdnímu termínu poznamenán slabší účastí, já jsem ale přesvědčen, že to souvisí s naší bytostnou potřebou se alespoň jednou za čas sejít osobně a na okamžik uniknout z běžného stereotypu všedních dní a také vystoupit z neosobního virtuálního světa, ve kterém se většina z nás převážně pohybuje. Každopádně k těmto pocitům přispěla také výborná práce organizátorů z Tartarosu, včetně

jejich tradiční kuchyně a vydařené sázky na netradiční pivo, za což jim patří oprávněný dík!

A tak zatímco jsme se nedávno rozjeli do svých domovských působišť po letošním Speleofóru, pomalu se blíží čas opětovného setkání, tentokrát u příležitosti Valné hromady ČSS, která se koná vždy jednou za čtyři roky a jejímž hlavním cílem je jednak bilancovat uplynulé období naší činnosti, ale hlavně prostřednictvím volených delegátů prosazovat návrhy členů na činnost ČSS v příštím období. Když jsem nedávno pročítal náměty, které jste zaslali k projednání na Valné hromadě, potěšilo mne, že kromě tradičních návrhů na ocenění jste zaslali i celou řadu připomínek a podnětů k fungování ČSS. Nechci zde jednotlivé návrhy komentovat, na to zde

není prostor, ale chci touto cestou poděkovat všem, kterým není osud a podoba našeho spolku lhostejná a kteří plně využívají svého práva jeho podobu spoluutvářet. Těším se na konstruktivní diskuzi při jednání Valné hromady, která, jak víte, se tentokrát uskuteční 13. října v malém horském městečku Žacléř, jelikož také zde působí naši členové a také proto, že tři minulé Valné hromady se konaly vždy na stejném místě – v Moravském krasu.

Zcela mimořádnou příležitostí k setkání, pro změnu s kolegy z celého světa, budeme mít u příležitosti 16. mezinárodního speleologického kongresu příští léto v Brně. Přípravy opět pokročily a nedávno byl zveřejněn druhý cirkulář, čítající více než 60 stran kongresových informací. Je samozřejmě, společně i s dalšími informacemi, k dispozici na kongresovém webu (www.speleo2013.com) a v případě zájmu jej můžete zaslat Vaším kolegům a známým v zahraničí.

31. Speleofórum

31. ročník setkání speleologů – Speleofórum se konal ve dnech 20. 4.–22. 4. 2012 ve Sloupu v Moravském krasu. V průběhu setkání, kterého se zúčastnilo téměř 400 účastníků, zaznělo 20 přednášek, převážně o nejnovějších objevech členů České speleologické společnosti u nás i v zahraničí. Nejvýznamnější z nich byly oceněny tradičními cenami, které uděluje jednak předsednictvo České speleologické společnosti, jednak účastníci svým hlasováním.

Cenu předsednictva ČSS za nejvýznamnější objev v ČR v roce 2011 získala ZO ČSS 7–03 Javoříčko za objevy v jeskyni Za Hájovnou.

Cenu předsednictva ČSS za nejvýznamnější objev členů ČSS v roce 2011 v zahraničí získal tým vedený ZO ČSS 6–25 za objevy v jeskyni Jasanka v Rumunsku.

Cenu účastníků Speleofóra za nejvýznamnější objev v ČR získala rovněž ZO ČSS 7–03 Javoříčko za objevy v jeskyni Za Hájovnou.

Cenu účastníků Speleofóra za nejvýznamnější objev členů ČSS v zahraničí získal tým vedený ZO 6–19 Plánivy za objevy v jeskyni Kačna Jama ve Slovinsku.

Cenu za nejlepší prezentaci a cenu za nejlepší příspěvek do sborníku Speleofórum získal Miroslav Vaněk za prezentaci objevů v jeskyni Za Hájovnou.

Cenu za nejlepší posterovou prezentaci si odnesla ZO 7-03 Javoříčko, také za prezentaci objevů v jeskyni Za Hájovnou.

Zvláštní cena Speleofóra byla udělena účastníkům expedic Reka Exploration za mimořádné úsilí, souhru a výdrž při exploraci v jeskyni Kačna jama ve Slovinsku.

Za organizaci a zdárný průběh 31. ročníku Speleofóra bych chtěl jménem svým i jménem všech účastníků poděkovat členům ZO ČSS 6-16 Tartaros a Vodní záchranné služby Kladno a jmenovitě pak Filipu Kubovi Doležalovi, Michalu Piškulovi, Zdeňku Kakáčovi, Veronice Vlčkové a následujícím sponzorům a partnerům: Moravské ústředně Brno, fy Novatron, Hysko, Explorer, Magicshine, Fénix, ŠUDYtriko, ZMProduction, Polo Kořánovi, Evě Poddubníčkové.

*Zdeněk Motyčka
předseda ČSS*

Jeskyně Za Hájovnou, chodba v propasti (Foto J. Ircing)

Sborník Speleofórum 2012 si můžete koupit osobně na sekretariátě ČSS nebo prostřednictvím www.speleo.cz. Prodejní cena sborníku je 230,-.

Obsah / Contents

Úvodník - Editorial 4

Výzkumy a objevy v České republice / Researches and Discoveries in the Czech Republic

Petr Barák: Otrouhůlek - nové objevy a poznatky v blátnivém roce 2011 - The Otrouhůlek Cave - new discoveries and findings in the muddy year 2011	5
Jan Mírák, Dalibor Hájek, Petr Hradil: Jeskyňě Feryho tajná v Ostrovském žlebu (Moravský kras) - The Feryho tajná Cave in the Ostrov Valley (Moravian Karst)	8
Vladislav Kahle, Ota Šimíček: Třetí sucholežkácké retro při historicky třetí otvírci Lažaneckého závrtu č. 3 - The third retro of Suchy Zleb Caving Club when opening the Lažanecký Sinkhole no. 3 for the third time	13
Tomáš Moký: Nové průzkumy jeskynních systémů vázaných na podzemní tok Sloupského potoka konané v roce 2011 - New research of the cave systems and the underground flow of the Sloupský Creek - explorations and discoveries in 2011	21
Jaroslav Kadlec: Sedimenty ve Sloupsko-šošávkových jeskyních a v Kůlně - klíč k porozumění podzemním procesům - Cave deposits in the Sloupsko-Šošávk and the Kůlna Caves - a key for understanding the cave processes	26
Milan Skoupý, František Musil, Vladislav Káha: Řešení problému JV zlomu jeskyně Býčí skála - Solving the problem of the SE fault of the Býčí skála Cave	33
Jan Hlmačák: Ke stopovacím zkouškám skapových vod do Ochozské jeskyně - The rainwater tracer test in the Ochozská Cave	38
Ladislav Stezák: Paleohydrografická pozice Zkamené řeky v Ochozské jeskyni - Paleohydrographical position of the Zkamená River Corridor in the Ochozská Cave System (Moravian Karst)	41
Zdeněk Mengler, Luděk Vlk, Mojmír Závada: Objevy v Petzoldových jeskyních v roce 2011 - Discoveries in the Petzoldovy Caves in 2011	47
Jan Hloušek, Vratislav Ouhračka: Deset let průzkumů propadu Na Poušti - Ten years of research of the Na Poušti Ponor	49
Josef Wagner, Jan Lenart: V jeskyni Cyríka překonána délka půl kilometru - The half-kilometre-length of the Cyríka Cave exceeded	53
Miroslav Vaněk: Nové objevy v jeskyni Za Hájovou v Javoříčku - New discoveries in the Za Hájovou Cave (Javoříčko Karst, central Moravia)	58

Výzkumy a objevy v zahraničí / Researches and Discoveries Abroad

Zdeněk Motýčka: Xibalba 2011 - K'oox Baal je 4. nejdelší, vodou zaplavenou jeskyní na světě - Xibalba 2011 - K'oox Baal is the 4th longest underwater cave system in the world!	63
Josef Wagner: Troms 2011 - Troms 2011	66
Petr Polák, Tomáš Roth, Jan Enčev, Karel Kocourek: Mezinárodní expedice Kačňa jama Reka exploration 2011 - International expedition Kačňa jama Reka exploration 2011, July 30 to August 17, 2011	72
Marek Audy, Josef Moravec, Jan Lakota: Dobřejská pečina a Pečina Glavičine v Hercegovině - The Hercegovian Caves: Dobřejská pečina and Pečina Glavičine	80
Daniel Hušan: Expedice Sardinie 2011, nové objevy - Expedition Sardinia 2011, new discoveries	85
Vít Kaman: Banská 2011 - Banská 2011	88
Ján Džúr, Radek Husák, Daniel Hušan: Priekriť potopačov v Žikešovom dome Pustej jaskyne (Slovenský kras) - Divers entering the inflow sump in the Žikešov Dome of the Pustá jaskyňa Cave (Slovak Karst)	91
Zdenko Hochmuth, Daniel Hušan: Sifóny v „Horňých časťach“ jaskyne Skalitský potok (Slovenský kras) - Sumps in the upper parts of the Skalitský potok Cave (Slovak Karst)	94
Igor Hama, Milos Petáň: Jeskyňě Javorinka, Vysoké Tatry, Slovensko - The Javorinka Cave, High Tatras, Slovakia	99
Oldřich Štos: Projekt Mt. Kanin - 2000 v letech 2010 a 2011 - The Mt. Kanin - 2,000 project in 2010 and 2011	101

Zprávy, poznávací a sportovní akce / News, Study Trips and Sportive Activities

Stanislav Vybíral, Tomáš Bohanes, Radek Svojanovský, Martin Koudelek: Perspektivy nových objevů v Javoříčských jeskyních - objev dosud neznámého dopisu Vladimíra Panoše z roku 1951 - Perspectives of new discoveries in the Javoříčko Caves System - Discovery of the so far unknown Vladimír Panoš letter of 1951	103
Petr Zajáček: Unikátní Lolova mapa jeskyně Výpustek z roku 1807 - The unique Lolo map of the Výpustek Cave from 1807	110
Michal Novák, Oldřich Štos: Pyrenejská symfonie ...Réseau de la Pierre Saint Martin - 1 410 m - The Pyrenees Symphony... Réseau de la Pierre Saint Martin - 1 410 m	113

DOMÁCÍ LOKALITY

Historie výzkumných prací v tzv. „Salmově Výpustku“ aneb cesta za objevem

Zdeněk Cihlář (ZO 6–05 Křtinské údolí)

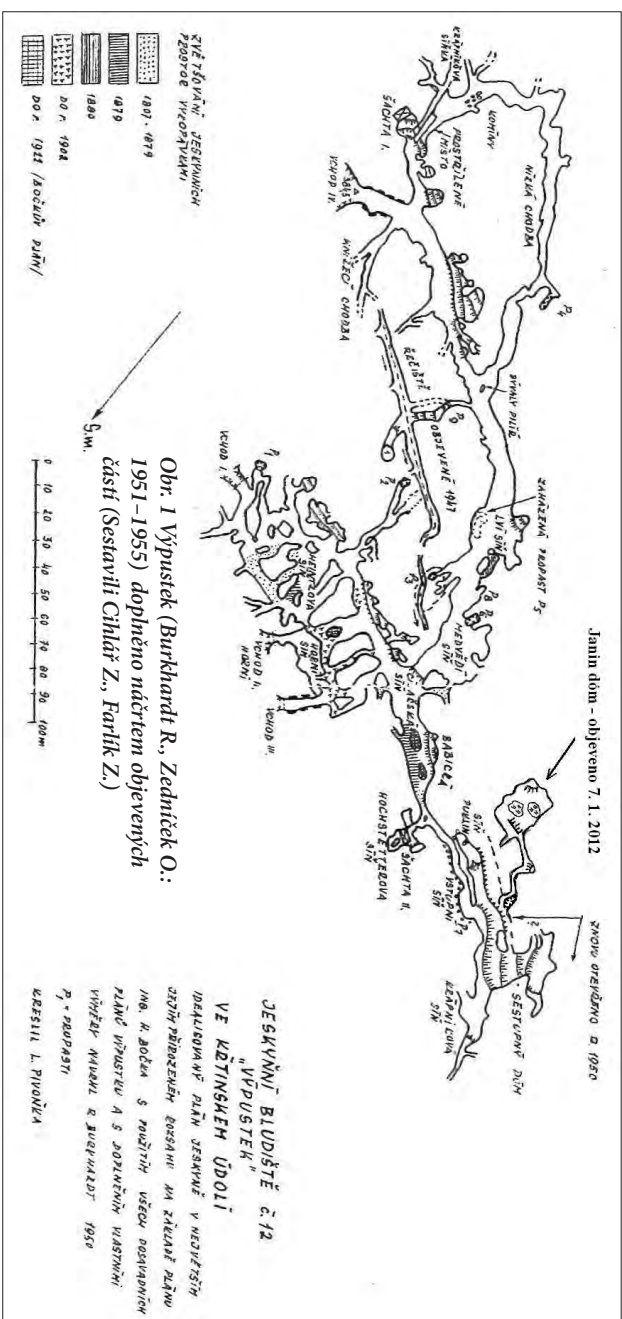
Jeskyňě Výpustek (j. č. 1131) nacházející se ve střední části Moravského kraje v Křtinském údolí byla v minulosti využívána k nejrůznějším činnostem, které zde bránily provádět systematický speleologický průzkum po řadu let mnohdy zcela úplně, či jej striktně omezovaly jen na předem vymezené lokality. Pomineme-li částečné obnovení činnosti začátkem let devadesátých (r. 1992 znovuobjevení tzv. „Salmova Výpustku“), teprve až od roku 2001 můžeme hovořit o novodobých dějinách ve speleologickém průzkumu této velice zajímavé jeskyňě. Koncem tohoto roku byl rozsáhlý vojenský objekt, vybudovaný zde v 60. letech, v souvislosti s reformou Armády ČR vedoucí k úsporám, vyňat ze systému bojové pohotovosti a zcela odtajněn. Jeskyňáři tak mohli navázat na předchozí práce a pokračovat ve své činnosti. Jeskyňě Výpustek patří do zájmového území ČSS ZO 6–05 Křtinské údolí.

Salmův Výpustek představuje zcela výjimečnou část této jeskyňě. Název „Salmův Výpustek“ použil poprvé R. Burkhardt, který na základě zprávy dr. J. Wankla předpokládal, že se jedná o prostory navštívené starohrabětem F. H. Salmem, jejichž zvláště nebezpečnou část pak dal hrabě Salm zaházet balvanů a hlínou, aby uchránil ukvapené návštěvníky před neštěstím. Dříve se tato část jeskyňě nazývala „Babická“. Uvedené prostory byly poprvé prokazatelně objeveny v roce 1923 panem Františkem Polákem z Habrůvky, který ve Výpustku pracoval jako dělník při těžbě fosfátových hlín. Pan Polák navštívil tuto část jeskyňě opakovaně v r. 1925, o čemž svědčí jeho podpisy na sintrem politém balvanu, které se zachovaly v takřka původní podobě do dnešního dne. V důsledku trhacích prací spojených s otvírkou větrací šachty č. II (oblast nad Hochstätterovou síní) však dochází k zavalení vstupních

partii do „Salmova Výпустku“ na řadu let. Tato úprava souvisela s využitím jeskyně jako německé podzemní továrny v průběhu druhé světové války.

V poválečném období prováděli v jeskyni výzkumnou činnost členové Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou, později Speleologického klubu Brno. Dne 8. 10. 1950 se podařilo skupině ve složení E. Jašek a A. Hloušek znovuobjevit prostory „Salmova Výпустku“. Skupina musela houževnatou prací v nebezpečné suti zabezpečovat přístupovou chodbu. Vedení průvanem a jdouce po stopách starého shnilého a rozdrčeného pažení po zdolání 28 m objevili volnou prostor. Vyčerpávající popis prostor od p. F. Poláka a z roku 1950 uvádí R. Burkhardt.

Od r. 1960 byla jeskyně Výпустek využívána armádou, což opět zastavilo veškerý speleologický výzkum této lokality, tedy i práce na „Salmově Výпустku“. Zásadní obrat

Obr. 1 Výпустek (Burkhardt R., Zedníček O.: 1951-1955) doplněno náčrtem objevených částí (Sestavili Cihlár Z., Farlík Z.)

**JESKYNĚ BLUDIŠTĚ č. 12
"VÝPUSTEK"**
VE KĚLNŠKÉH ÚDOLÍ
DEKLAČNÍ PĚ PLÁN ŽESKYNĚ V NEZPŮSTĚN
STŮPĚ PŘIBLIŽNĚH ROZMĚRŮ JM ZNĚMĚ PLÁNU
JAK K. BODĚM S POUŽITÍM ÚČEŤU OBRÁZKOVĚ
PLÁNE VÝPUSTKU A S DOKUMENTŮH VLASTNÍH
VÝŠEJŠÍH NIKOL L. ZWEDNARDT 1950
P. POUKRAJN
KŘEŠŤIL L. PIVOŇKA

v průzkumných a výzkumných pracích nastal až po listopadu 1989. Dochází k uvolnění poměrů a začátkem r. 1990 obdržela ČSS ZO 6–05 Křtinské údolí povolení k průzkumu oblasti za druhou větrací šachtou tj. Salmova Výpustku (zkoumané prostory jsou fyzicky odděleny od bývalých vojenských objektů v jeskyni). Práce vyvrcholily 15. 11. 1992 překonáním balvanitého závalu a znovuoobjevením zmiňovaných prostor. I při této otvirce byl přítomen p. A. Hloušek z Habrůvky. Suť vytěžena v 90. letech byla transportována do chodby vedoucí od ústí větrací šachty směrem k vlastním prostorům Výpustku, nikoliv větrací šachtou ven z jeskyně. V průběhu r. 1995 dochází v důsledku podmínek panujících v jeskyních k samovolnému poškození výdřevy a k opětovnému úplnému zavalení chodby. Nastává období stagnace.

Přísně utajovaný objekt byl armádou zcela opuštěn 31. prosince 2001. Znovu začíná velice intenzivní speleologický průzkum jeskyně. S velkým nasazením se pracuje především na opětovném překonání závalu a dosažení „Salmova Výpustku“. Práce byly zahájeny z vlastních jeskynních prostor Výpustku. Materiál navezený do chodby směřující k Výpustku v průběhu 90. let bylo nutno nejprve odtěžit a poté pracovat na zdoání vlastního závalu. Dne 7. 10. 2007 se podařilo po více než tříleté vytrvalé a náročné práci v závalu chodby historicky čtvrté znovuoobjevení zmiňovaných prostor. Také na těchto pracích se v počátcích podílel pan A. Hloušek.

Přístupová chodba byla v průběhu těchto prací postupně a pečlivě

zabezpečena v celé své délce železným materiálem, který zaručuje bezpečnou dostupnost uvedených prostor. Závěrečná sestupná část byla zabezpečena betonovou skruží zhotovenou přímo v jeskyni. V současné době stále probíhají dílčí zabezpečovací práce, opravy chodníků, instalace žebříků, fotodokumentace a pečlivý průzkum těchto částí jeskyně, ve kterých je nejen díky nesnadnému přístupu zachována původní krápníková výzdoba.

Uvedené prostory skýtaly a i nadále skýtají značný potenciál k dosažení nových volných částí, a to nejen kvůli dlouhodobé nemožnosti speleologické činnosti, ale také díky vhodné poloze a v neposlední řadě existenci zprávy p. J. Urbánka, který do těchto míst situoval vstupní partie legendárních prostor tzv. „Urbánkova Výpustku“. Jedná se o spletitý labyrint chodeb objevených v roce 1939 bratry Urbánkovými z Habrůvky. Objev byl publikován A. Bočkem a J. Urbánkem r. 1947. Prezentovaných míst však dosáhli prozatím pouze samotní objevitelé, a to vedlo (a do jisté míry stále vede) u řady badatelů k jistým pochybnostem o věrohodnosti existence zmíněných částí jeskyně Výpustek.

Po znovuoobjevení „Salmova Výpustku“ došlo nejprve k zabezpečení nejrizikovějšího místa a byly opraveny a doplněny nezbytné fixní prvky dovolující nejen relativně bezpečný přístup do těchto částí jeskyně, ale i vlastní pohyb v nich. Pak byly prostory postupně vyklizeny od již značně ztrouchnivělého dřevěného materiálu nahromaděného zde v průběhu předešlé činnosti – ať již v 50. či 90. letech minulého století. Po

*Foto 1 Krápníková výzdoba jv. části dómu
(Foto J. Flek)*

těchto nezbytných úkonech mohly být systematicky vytipovány nejnadějnější lokality a bylo započato s vlastními průzkumnými pracemi. Následovalo mnoho neúspěšných akcí po dobu několika let. Další volné pokračování se nedařilo nalézt. I přes to jeskyňáři nezatrpkli a pokračovali v hledání dalšího nadějného místa.

Osudovou se stala až menší nevýrazná chodbička nacházející se v části nazývané „Umyvadlo“. Nejprve bylo určeno vhodné místo pro ukládání vytěženého materiálu. Následovala instalace 2 lanovek o celkové délce 13 m, které se již několikrát osvědčily a bez jejich použití by,

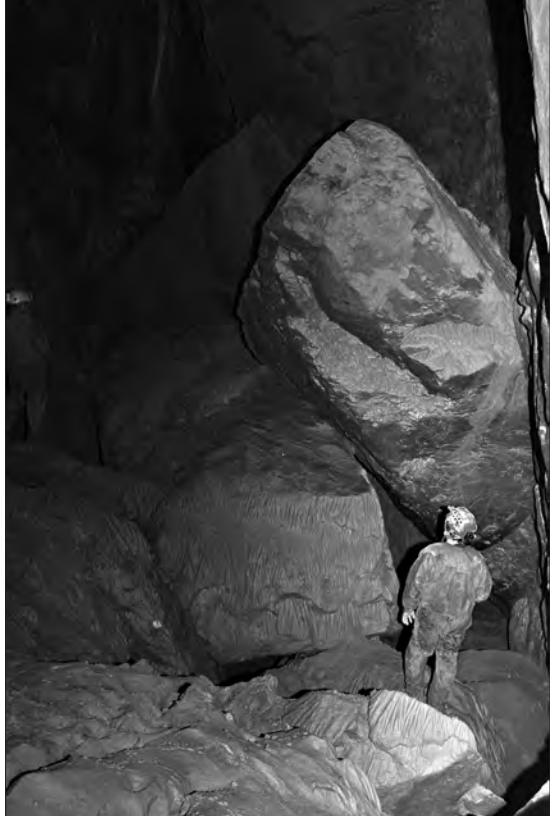

Foto 2 Zřícené bloky (Foto J. Flek)

s ohledem na členitost jeskyně, transport hlinitých sedimentů na větší vzdálenost nebyl možný. Po těchto nezbytných krocích mohly být započaty vlastní kopací práce. Po dobu několika měsíců byly vyklíženy hlinité sedimenty vyplňující takřka celý profil chodby, která byla pouze při stropu přibližně na výšku 15 cm volná. V závěrečné fázi bylo na práci a transport vytěženého materiálu na vzdálenost více než 21 m zapotřebí 5 osob. Jeskyňářské štěstí bylo nakloněno objevům v sobotu v dopoledních hodinách dne 7. 1. 2012. Z počátku meandrující chodba se změnila na takřka přímou, díky čemuž se podařilo dohlédnout na větší vzdálenost.

První zdánlivě větší prostora byla téměř na dosah. Následovalo nejnútnejší prohloubení chodby do vzdálenosti 3,5 m tak, aby bylo možno plazením dosáhnout zmíněné síňky. Tato je 2,6 m dlouhá, 2,9 m široká a 3,5 m vysoká a pozvolně přechází v sestupnou chodbu vedoucí západním směrem. Po 7,5 m chodba vyústuje do impozantního dómu, který překonal všechna očekávání. Jen velice těžko se dají popsat první pocity, kdy lidská noha stoupne na doposud zcela neznámou půdu a první světelné paprsky dopadnou do míst, které byly po celá staletí pod ochranou naprosté temnoty. Dóm je 20 m dlouhý, 12 m široký a stejně vysoký. Na přání objevitelů byl pojmenován „Janin dóm“. Krápníková výzdoba společně se sintrovými náteky zdobí jv. část dómu. Dno je tvořeno ohromnými, ze stropu zřícenými, kamennými bloky, mezi nimiž lze volně dosáhnout nejzazších částí dómu.

Po několikaměsíční namáhavé a vyčerpávající práci se tak podařilo proniknout do doposud neznámých částí jeskyně. Celková prozatímní délka nových objevů činí přibližně 40 m. Můžeme říci, že se podařilo nalézt snad největší přírodní prostor v jeskyni Výпустek. Dle provedeného průzkumu nebylo nalezeno další volné pokračování. Uvedený objev potvrdil existenci dalších volných prostor a tak doufejme, že se v budoucnu podaří jiné dílčí úspěchy, ať už třeba v podobě několika málo nových metrů, či v podobě objevu legendárního Urbánkova Výпустku.

Z důvodu bezpečnosti bude dalším výzkumným pracím v uvedené lokalitě předcházet pečlivé zabezpečení

sestupných částí. Následně dojde ke komplexní dokumentaci nových prostor a k další prolongační činnosti.

Závěrem bych zde velice rád poděkoval všem, kteří se jakýmkoliv způsobem podíleli anebo stále podílí na speleologické činnosti v jeskyni Výпустek. Nejen překonání závalu a znovuoobjevení prostor „Salmova Výпустku“ představovalo po všech stránkách značně náročnou činnost díky několikaleté práci v labilním suťovém závalu. Nám všem se povedlo zajistit pro další generace jeskyňářů a zájemcům o podzemní krásy relativně bezpečný přístup do výjimečných částí jeskyně Výпустek, které by mohly stále skýtat nadějná pokračování. Naše radost byla a je o to větší díky tomu, že se nám již podařilo poodhalit část tohoto tajemství, kdy po další vytrvalé a systematické práci jsme byli odměněni cenou nejvyšší. Nalezli jsme dosud neznámé pokračování jeskynního bludiště Výпустek. Objev Janina dómu je úspěchem a výsledkem

Foto 3 Objevitelé (Foto Z. Cihlář)

nepředstavitelného odhodlání celé skupiny, která obětovala touze po poznání dlouhé roky práce.

Literatura:

Burkhardt R. (1951): Rozřešená záhada „Sal-mova Výпустku“ v Moravském krasu. – *Československý kras* 4, č. 5–6: 114–116.
Boček A., Urbánek J. (1947): Historie a nový

průzkum jeskyně Výпустku v Moravském krasu. – *Vlastivědný věstník moravský* 2, č. 3: 101–109.

Burkhardt R., Zedníček O. (1951–1955): Údolí Křtinského potoka v Moravském krasu a jeho jeskyně. Topografie. – *Československý kras 1951–1955*, Příloha 4 (1951), Příloha 5 (1952), Příloha 6 (1953), Příloha 7 (1954): 1–116.

Hydrologické poměry v jeskyni Okrouhlík; pozorování a měření v letech 2008–2012; základní úvahy a interpretace

Mojmír Petrásek, Petr Barák (ZO 6–22 Devon)

Úvod

Jeskyně Okrouhlík leží pod osamoceným závrtem na Vavřínecké plošině u sz. hranice Moravského krasu. Je vytvořena na poruchové zóně směru SSV–JJZ, která se v dalším okolí projevuje závrtovou řadou jz. od Suchdolu. Zde jsme v 90. letech prováděli otvírku, výzkum a hydrologické pokusy na lokalitě závrt „U hrušky“ (Holubek, 1993).

Lokalita Okrouhlík byla objevena Pustožlebskou skupinou v roce 1968. Naši předchůdci tehdy prozkoumali pouze malou část jeskyně do hloubky 18 m. Výzkum ukončili před neprůstupnou průvanovou úžinou. Vstup nebyl z dlouhodobého hlediska zabezpečen a došlo k jeho zařízení.

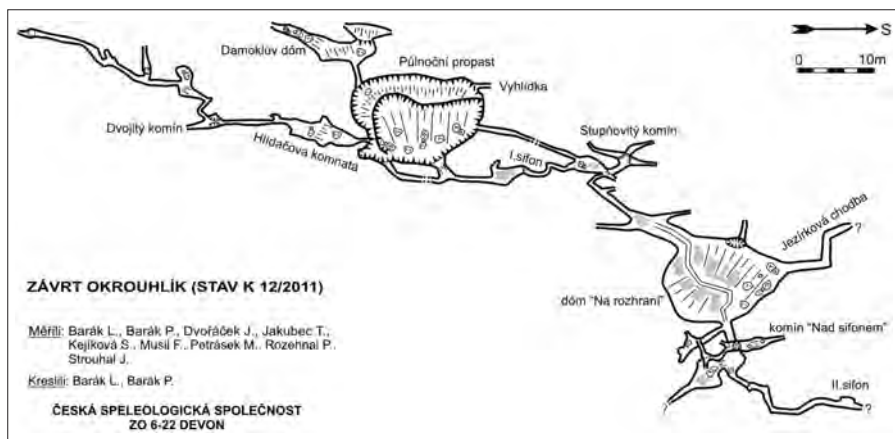
Druhou otvírku závrtu provedla v květnu 2008 naše skupina. Po řádném

zabezpečení vstupní šachty betonovými skružemi a navazujícím výzkumu narostla celková délka jeskyně na 469 m a hloubka na 81 m (Barák 2009a,b, 2010, 2011, 2012; Barák a Poul, 2011).

Hydrologie lokality

Se vzrůstající hloubkou bylo možné průběžně sledovat odlišné hydrologické poměry v jednotlivých částech jeskyně v závislosti na aktuálním počasí. Účelem příspěvku je shrnutí dosavadních poznatků a úvah o původu vod a dalším nejbližším průběhu jeskyně prozatím lokálního významu. K sepsání nás definitivně přiměla výrazná aktivace spodních částí jeskyně povodňovými vodami 25. 2. 2012.

V jeskyni Okrouhlík není prováděno pravidelné a komplexní měření

Obr. 1 Mapa jeskyně Okrouhlík k 12/2011

hydrologických poměrů. S přihlédnutím k velmi nepravidelné aktivaci ponorové a průtokové funkce a k „roztříštěnosti“ infiltrovaných vod to ostatně ani není možné. Měření průtoku při aktivaci lokality jsou prováděna nárazově. Z pravidelných měření přichází v úvahu pouze lokální měření vydatnosti skapových vod na vybraných místech v průběhu pracovních akcí nebo mezi nimi za účelem přesnějšího vyhodnocení změn v průběhu roku. K měření byly použity aktuálně dostupné prostředky – pro velké průtoky např. stavební vědro o objemu 12 l s objemovou stupnicí, pro měření malých množství Erlenmeyerova baňka o objemu 100 ml. Zjištěné poznatky jsou shrnuty v následující části článku.

Jeskyně má velmi pravděpodobně souvislost s podzemním odvodněním Vavřínecké plošiny do Konstantního přítoku v Nové Amatérské jeskyni. Propojení oblasti s nejdelším jeskynním systémem v ČR potvrdilo v minulosti několik

stopovacích experimentů (Knížek a kol., 2010).

Inundace závrtu

Při silných přívalových deštích plní závrt krátkodobě ponorovou funkci, kdy jímá dešťovou vodu stékající sem z blízkého okolí. Občasná ponorová funkce závrtu je však svým rozsahem ve vztahu k blízkému okolí nevýznamná.

Poprvé jsme aktivaci závrtu zjistili 18. 7. 2009 po dvou přívalových deštích v předchozím týdnu. Byla zcela zatopena sonda o objemu cca 0,8 m³ vykopaná v dolní části vstupní propasti a nezjištěné množství vody přeteklo do tehdy ještě neznámých nižších částí jeskyně.

Ke druhé aktivaci ponorové funkce závrtu došlo při mimořádně vydatných přívalových srážkách krátce po ukončení pracovní akce a opuštění závrtu dne 12. 6. 2010. Veškerá voda se přehnala přes tehdy dočasně zasypanou sondu pod první propastí a dotekla přes Půlnoční propast v množství 1,8–2 m³ až

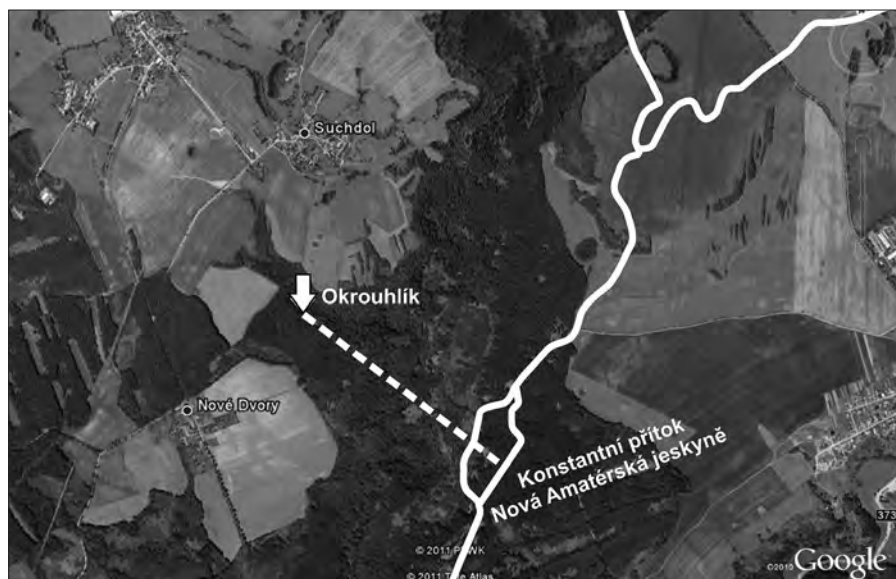
do prvního sifonu, ve kterém zůstalo volných jen několik centimetrů pod nejnižším místem stropu. Tímto došlo k odříznutí nejnižších částí jeskyně – v té chvíli naštěstí bez přítomnosti lidí. Bohužel klesání hladiny vody v následujících týdnech vsakováním bylo velice pomalé z důvodu malého profilu sifonu a jeho dna v lité skále. Po 14 dnech klesla hladina pouze o 10 cm, proto jsme přistoupili k radikálnímu řešení. Při mimořádné akci 26. 6. 2010 jeden dobrovolník proplaval, nebo spíše pod vodní hladinou prolezl, zaplavený sifon a protáhl konec přinesené hadice za přepadovou hranu sifonu. Následně druhá osoba obsluhovala čerpadlo až do úplného vyčerpání vody ze sifonu. Voda otekla koncovým trativodem v domu Na rozhraní.

K poslední, třetí aktivaci závrtu došlo 17. 7. 2010 opět při přívalemé dešti. Tentokrát bylo množství vody malé a nepůsobilo žádné komplikace.

Podle erozních stop v sedimentech odhadujeme maximální průtok inundační přívalemé vody mezi 1–2 l/s. Z důvodu reálného nebezpečí odříznutí batelů v dolní části jeskyně od vstupu při zaplavení prvního sifonu bylo okolí závrtu nepatrně a citlivě upraveno tak, aby byla vyloučena nebo alespoň omezena možnost dalšího zaplavení. Opatření se osvědčilo a při dalších přívalemých srážkách nebyl závrt dešťovou vodou výrazněji dotčen.

Infiltrace povrchových vod

Množství infiltrovaných vod tvořených skapem a souvislým, po stěnách

Obr. 2 Schematická situace jeskyně Okrouhlík a Nové Amatérské jeskyně, přerušovaná čára značí přímou vzdálenost 1 200 m – mapový podklad Google Earth (2012)

stékajícím filmem se výrazně mění v závislosti na počasí a na místě výskytu a časové prodlevě od vodních srážek. Největší množství vod bylo pozorováno v Hlídačově komnatě, Půlnoční propasti, dómu Na rozhraní a ve druhém sifonu. Zřejmě nejsušší částí jeskyně je Damoklův dóm, ve kterém se po většinu roku nevyskytuje skoro žádná voda. Téměř ve všech částech jeskyně stačí průsak zabránit akumulaci infiltrované vody v jezírkách a prohlubeninách. Výjimkou je dóm Na rozhraní, kde voda stéká do druhého sifonu a samotný druhý sifon. Množství infiltrované vody ovlivňují především dlouhodobé dešťové srážky. Časová odezva průniku infiltrovaných vod do jeskyně je několik týdnů, rovněž několikátýdenní je setrvačnost zvýšené infiltrace.

Aktivní tok – Jezírková chodba

Aktivní tok protéká pouze výjimečně spodní částí jeskyně z přítokového sifonu Jezírkové chodby. Protéká spodní částí dómu Na rozhraní a následně je voda odváděna druhým sifonem do dosud neznámého pokračování jeskyně. Známe pouze tři případy aktivace Jezírkové chodby.

V době objevu v dubnu 2010 byla sice jezírka plná, ale voda do dómu netekla. Ke slabé aktivaci došlo v důsledku předchozích dlouhodobých dešťových srážek v květnu 2010, vydatnost průtoku dosahovala max. 0,04 l/s.

Po ukončení aktivace v červnu 2010 a následném vyschnutí jezírek byla v následujících 19 měsících pouze jedenkrát zjištěna velmi slabá aktivace, postačující sotva k tomu, aby voda naplnila část jezírek.

K dosud poslední a zatím největší aktivaci Jezírkové chodby došlo při rychlém tání sněhové pokrývky na konci února 2012. V sobotu 25. 2. 2012, při plánované pracovní akci, jsme měli možnost vidět a také slyšet proud vody hrnoucí se v kaskádách přes kamenný svah ze sifonu Jezírkové chodby do dómu Na rozhraní. Provedli jsme opakované měření průtoku s výsledkem 2 l/s. Došlo k zaplavení celého sifonu č. 2 a vystoupaní hladiny vody až do nejnižší části dómu. Při návštěvě lokality hladina vody ještě pomalu stoukala, ale podle zanechaných stop se již blížila kulminaci. Podle výpočtů v té době přítok činil 7 200 l za hodinu a odtok 6 800 l. Z toho je zřejmé, že voda musela odtékat alespoň minimálním volným profilem mezi stropem druhého sifonu a naplavenými sedimenty nebo sutí, nikoliv pouze průsakem. Dne 3. 3. 2012 již vydatnost přítoku z Jezírkové chodby velmi výrazně klesla na 0,025 l/s a hladina vody v sifonu klesla téměř o 2 m. Předpokládáme, že tato úroveň hladiny je již ovlivněna průsakem vody sedimenty a že tušený přepad sifonu leží řádově o několik málo decimetrů výše. To bylo potvrzeno 10. 3. 2012, kdy z Jezírkové chodby nepřitékala žádná voda a hladina v sifonu klesla o dalšího 1,5 m. Pokles hladiny nyní způsobuje pouze průsak sedimenty.

Podle výrazné čerstvé eroze dříve velmi zachovalého původního odtokového koryta v dómu Na rozhraní a dle množství odplavených sedimentů se pravděpodobně jednalo o výjimečně výraznou aktivaci Jezírkové chodby. Hladina zaplavení koncových částí jeskyně však minimálně jednou byla o 2 m vyšší,

Výzkumný tým „devonské“ skupiny před druhým sifonem (Foto P. Barák)

o čemž svědčí linie organických naplavenin z dob, kdy tyto části jeskyně ještě nebyly známy.

Přítok z konce druhého sifonu

Z prozatím dosažené koncové části druhého sifonu trvale vytéká nepatrná stružka vody. Předpokládáme, že tento přítok je tvořen infiltrovanými vodami buď již ve vzestupné části sifonu, nebo v úseku sifonu, který má lokálně vzestupný průběh. Množství tohoto přítoku kolísá mezi 0,07–0,23 l/min. Všechnu tuto vodu, nebo alespoň její větší část, zpravidla stačí druhý sifon odvádět průsakem.

Přítok, nepravidelně zaplavující druhý sifon

Občas dochází k částečnému zaplavení druhého sifonu vodou, která s největší pravděpodobností pochází z občasného povrchového toku ve Veselickém žlábku, nazývaném také Peklo. K zaplavení

dochází pouze tehdy, protéká-li žlábkem voda alespoň po úroveň odpovídající předpokládanému křížení s jeskyní několik dnů v důsledku vytrvalých dešťů nebo tání sněhu. Krátkodobý, i když intenzivní tok v trvání řádu jednotek hodin, napájený krátkými přívalovými srážkami, nedostačuje k tomu, aby větší množství vody protéklo do druhého sifonu.

Z výše uvedeného vyvozujeme, že voda z povrchového toku je drobnými korozními poruchami začínajícími ve dně žlábku pouze v malém množství odváděna do jeskyně v oblasti druhého sifonu. Voda do druhého sifonu přitéká buď z konce sifonu, nebo některým z malých korozních komínků, které do sifonu ústí. Vydatnost a konkrétní vyústění tohoto přítoku je možné určit pouze v průběhu počáteční fáze zaplavení sifonu. Bohužel pravděpodobnost přítomnosti jeskyňáře v jeskyni v tomto značně omezeném časovém rozpětí je velmi malá.

Závěr

Získané poznatky by mohly v budoucnu tvořit základní podklad pro případné stopovací experimenty, které by měly definitivně potvrdit či vyvrátit souvislost mezi lokalitami závrt Okrouhlík – Nová Amatérská jeskyně, případně více napovědět o charakteru neznámých prostor mezi nimi. Zajímavostí by bylo také najít souvislost mezi Jezírkovou chodbou a jejími případnými ponory. Vhodným obdobím pro experiment by mohla být dostatečně vydatná jarní povodeň, která by způsobila výraznou aktivaci koncových částí jeskyně. Jindy by bylo zapotřebí

provést experiment ve spolupráci s dobrovolnými hasiči.

Literatura:

- Barák P. (2009a): Výzkumy ve Veselickém žlíbku v letech 2005–2008. – *Speleo* 53: 14–16. Praha.
- Barák P. (2009b): Jeskyně č.100A Okrouhlík – znovuotevření závrtu po 40 letech, jeden z možných klíčů k objasnění problematiky z. přítoků Suchdolských plošin. – *Speleo* 53: 16–17. Praha.
- Barák P. (2010): Okrouhlík – objev největší jeskynní prostory pod Vavříneckou plošinou, významný posun v otázce odvodnění sz. části Moravského krasu. – *Speleofórum* 2010, 29: 20–23. Praha.
- Barák P. (2011): Okrouhlík – 3 roky úspěšných výzkumů při dobývání podzemní Punkvy z Vavřínecké plošiny. – *Informační zpravodaj OÚ sloučených obcí Vavříneck, Veselice, Suchdol, Nové Dvory*, 17, 4: 34–35. Vavříneck.
- Barák P. (2012): Speleologická skupina Devon v roce 2011. – *Informační zpravodaj OÚ sloučených obcí Vavříneck, Veselice, Suchdol, Nové Dvory*, 18, 1: 14–16. Vavříneck.
- Barák P. (2012): Okrouhlík – nové objevy a poznatky v blátivém roce 2011. – *Speleofórum* 2012, 31: 5–8. Praha.
- Barák P., Poul I. (2011): Okrouhlík – další bílá místa pod Vavříneckou plošinou odhalena, objevy v roce 2010. – *Speleofórum* 2011, 30: 17–20. Praha.
- Google Earth (2012): dostupné na earth.google.com, 27. 5. 2012
- Holubek M. (1993): Znovuotevření jeskyně v závrtu „U hrušky“. – *Speleo* 10: 17–20. Praha.
- Knížek M., Bruthans J., Kamas J., Audy I., Kahle V., Lejska S., Dostál I. (2010): Nové poznatky o proudění suchdolských vod v Moravském krasu na základě stopovacích zkoušek. – *Speleofórum* 2010, 29: 136–143. Praha.

Výzkum skapových krasových vod

Jan Himmel (ZO 6–11 Královopolská)

Úvod

Vápencové horniny díky svému chemickému složení podléhají rozpouštění srážkovými vodami. Pro průnik vody horninou je však zapotřebí porušení její kompaktnosti puklinovými systémy lithogenního či orogenního původu. Meteorické srážky zachycené pokryvnými útvary pronikají půdou hlouběji na

skalní podloží a vyhledávají možnosti dalšího vertikálního gravitačního pohybu po výše jmenovaných, různě rozevřených puklinách, označovaných autorem z hlediska hydrologické funkce jako vodosvodné cesty. Protože tento infiltrační systém není stejnorodý, nelze při infiltraci srážek v krasu hovořit o filtraci, jedná se spíše o kvazifiltraci, jejíž hydraulické

Foto 1 Přístrojové vybavení spojené s PC na jednom ze skapových míst v Ochozské jeskyni (Foto J. Himmel)

charakteristiky jsou od pravé filtrace odlišné. Z praktického hlediska to znamená, že krasové infiltráty neprostupují horninou v prostoru rovnoměrně, ale otevřenějšími vodosvodnými cestami jsou soustředovány do průtočnějších zón, označovaných již dříve jako preferované zóny.

Hydraulický tlak vody však nepůsobí pouze ve svislém směru, ale při odporu ve směru tohoto působení též horizontálně a vhání vsáklé srážkové infiltráty též do sítí menších a méně průchozích vodosvodných cest a slepých odboček. Proto zaplněnost vodosvodných cest všech dimenzí a pozice výšky vodní hladiny v nich je dána výslednicí vztahů mezi množstvím infiltrátů do horniny

přicházejících a možnostmi jejich vertikálního odtoku. Hovoříme o vadózní zóně, označované též jako zóna vertikální krasové cirkulace na rozdíl od níže ležící freatické zóny s převahou odtoku v horizontálním směru.

Vznik vodosvodných cest

Infiltrované srážky v krasu vstupují do puklin a puklinek ve vápenci s různou aktivitou odtoku a korodují jejich stěny. Korodujícím činitelem je oxid uhličitý, který rozpuštěný ve vodě dává vznik kyseliny uhličitě, k jejímuž vzniku dochází při průchodu kapek deště atmosférou a hlavně v půdě, kde jeho nadbytek vzniká rozkladem organické hmoty. Rozpuštěnou formou vápence je pak hydrogenuhlíčan vápenatý, který je v roztoku udržován malým přebytkem rozpuštěného oxidu uhličitého označovaného jako rovnovážný oxid uhličitý.

V malých úzkých horninových puklinkách se voda pohybuje laminárně a skálu pouze koroduje (rozpouští). Časem se vnitřní rozměr puklinek korozí zvýší a proudění přejde za jistých podmínek v turbulentní, které vyvolává výmolnou činnost (erozi) a rychlost rozšiřování vodosvodné cesty se zvýší. Voda sebou unáší malé částičky, jimiž stěnu silou obrušuje.

O tom, k jakému proudění dochází, rozhoduje rychlost proudění a šířka kanálku podle vzorce: $v = 1000n : R$, kde v = rychlost proudění v cm/sec, R = poloměr kanálku s hladkými stěnami a n = koeficient závislý na teplotě. Pukliny mohou být vyplněny zvětralinami a voda přes ně proniká pomalu jako přes filtr s pohybem laminárním.

Způsob proudění

Při jakémkoliv zúžení vodosvodné cesty se v daném místě zvýší rychlost proudění za současného poklesu tlaku do stran, což ovlivňuje pohyb vody či výšku hladiny v boční vodosvodné cestě propojené v místě zúžení.

Vzácnější je pohyb vody a vyprazdňování vodosvodných cest způsobem násosek, což vede v intenzitě odtoku k přerušovanému proudění (skapová arytmie) podobně jak je tomu u intermitujících krasových pramenů.

Různé dimenzovanými vodosvodnými cestami s různou vodosvodnou kapacitou se krasová infiltrace liší od pískové filtrace nejen hydraulickou charakteristikou, ale též po stránce biologické. Při krasové infiltraci je obvykle jistota bakteriologické nezávadnosti vody menší, protože organizmy mohou snadněji pronikat.

Možnosti hydrologického výzkumu

Hydrologický výzkum skapových vod v jeskyni je cestou, jak poznat regionální i obecné vztahy ve vodovýměně v nadložní hornině nebo pozitivní či negativní vliv této vody na krápníkovou výzdobu. Padající kapka z krápníku v jeskyni je nositelem mnoha informací, např. o způsobu vodovýměny v puklinách skalního masivu a o charakteru těchto puklin včetně určení hodnot propustnosti vodoaktivní krasové porosity a kavernoznosti, o intenzitě rozpouštění vápencové horniny (krasování) a naopak o rychlosti i sezónnosti růstu krápníkové jeskynní výzdoby, o velikosti tvorby zásob podzemní krasové vody a jejímu vztahu ke srážkám, o jejím prostorovém rozložení

v hornině a o sezónních změnách během roku, o době zdržení této vody v hornině, o změně jejího chemizmu vlivem způsobu hospodaření na povrchu terénu, o vlivu tektoniky na směr proudění a podobně.

Poznámky k metodice výzkumu skapových vod

Při výzkumu skapových vod sledujeme nejen množství skapu, tedy velikost průtoku, ale též velikost a chod denní srážkové činnosti v oblasti. Skapová místa ke studiu vybíráme zásadně tak, abychom se při práci vyhnuli poškození krápníkové výzdoby (zejména jejích stalagmitických forem) obuví, neboť nic nás neopravňuje poničit kus krásné přírody ve jménu našeho výzkumu.

Foto 2 Někdy může stačit i obyčejná PET láhev (Foto J. Himmel)

K výzkumu vybíráme více míst s různou skapovou intenzitou. Množství skapu lze měřit nejjednodušeji jako objem vody za časovou jednotku. Autor a jeho kolegové sestrojili pro měření v jeskyních Moravského krasu zařízení, které skapové množství měří a zaznamenává automaticky (J. Himmel, L. Dráb 1994). Počítání kapek jako míry průtoku krasově autochtonní vody skapovým místem je málo přesné, pro některé účely však může stačit. V Ochozské jeskyni, kde byl měřen skap ze stalaktitů, jsme zjistili počítáním kapek na dvanácti skapových místech průměrnou velikost kapky 0,116 ml s rozpětím 0,098–0,140 ml.

V jeskyni Pekárně, kde voda většinou odkapává z výčnělků hrbolatého stropu a skapové místo se často mění podle intenzity skapu, bylo vyšetřováno dvacet skapových míst na ploše jeskyně 480 m², velikost kapek se zde pohybovala v rozpětí 0,023–0,175 ml.

Metodiku sběru vzorků skapu je třeba volit s ohledem na cíle výzkumu. Pokud nás zajímají změny v krasové mineralizaci, pak je základní podmínkou odběr skapové vody přímo z výronu tak, aby se zabránilo jejímu styku s vnitřní atmosférou v jeskyni. Ve strukturách vodosvodných cest se vytváří rovnováha mezi množstvím rovnovážného oxidu uhličitého a rozpuštěným hydrogenuhličitanem, odpovídající tlakovým poměrům v hornině. Při výronu skapové vody z vodosvodné cesty do volné kaverny dojde k uvolnění původních tlakových poměrů a rovnováh a část rovnovážného oxidu uhličitého, odpovídající poklesu tlaku, z roztoku unikne, což vyvolá

krystalizaci odpovídajícího množství rozpuštěného hydrogenuhličitanu vápenatého do pevné podoby uhličitanu vápenatého nejčastěji jako kalcitu a velikost krasové mineralizace skapové vody se změní (sníží).

Pro určení vlivu tektoniky na směr odchylky vertikálního proudění ve vadózní zóně a též jiných otázek proudění vody je nutné použít stopovače, tedy látky cizí přírodnímu prostředí vpravené k infiltraci do terénu nad známým skapovým místem v jeskyni. První takové zkoušky s použitím stopovače u nás byly provedeny v roce 2007 do jeskyně Pekárny (hloubka 10 m) a Ochozské (hloubka 64 m).

Historie výzkumu skapových vod u nás

Snad nejstarší údaje o skapové aktivitě v našich jeskyních udává dr. Martin Kříž (Kříž M., Koudelka Fl. 1902) na stránkách 292–294 a vypočítává z počtu kapek, jejich objemu (0,106 ml), pokusně získaného odparku a objemu jistého stalagmitu ve Sloupsko-šošůvské jeskyni teoretickou dobu jeho růstu. Měření prováděl v letech 1881–1886.

V letech 1960–1961 se skapovými vodami z hlediska intenzity krasovění zabýval v jeskyních Punkevních a Sloupsko-šošůvských O. Štelc (1964). Autor tohoto článku se spolupracovníky se zabýval skapovými vodami z různých hledišek v několika jeskyních Moravského krasu (Pekárna, Amatérská, Nezaměstnaných, Řečiště), hlavně však v jeskyni Ochozské po dobu 25 let od roku 1987 do současnosti. Tak vznikla mimo jiné dlouhodobá řada měření spodních odtoků ve vztahu ke srážkám.

Mimo uvedené lokality se skapovými vodami na území Moravského krasu v poslední době zabývá více autorů, zejména studentů, i na dalších lokalitách (Němcovy jeskyně, Výpustek).

Autor bude potěšen, stane-li se tato stať inspirací mladým speleologům k zapojení svých studijních či profesních znalostí k dalšímu odhalování přírodních tajů, které kras a jeskyně skrývají.

Literatura:

- Himmel J., Dráb L. (1994): Použití automatické registrace skapu v Ochozské jeskyni. *Speleofórum 1994*, 13: 34–36. Praha
- Kříž M., Koudelka Fl. (1902): *Průvodce do moravských jeskyň*. Díl II. 1–481. Ždánice, Vyškov.
- Štelcl O. (1964): Chemické složení vod skapávajících s krápníků v některých jeskyních Moravského krasu. *Československý kras*, 16: 23–32. Praha.

Petzoldovy jeskyně v Českém krasu trochu jinak

Zdeněk Mengler, Pavel Amler, Karel Žák, Martin Majer

Hned v úvodu bych rád věnoval vzpomínku jednomu z badatelů a příznivci speleologie nejen v Českém krasu – Vladimíru Wabimu Stárkovi. Jistě si mnozí pamatují na jeho fotografie, články či zprávičky a nebo dokonce na osobní setkání s ním. V jeho člancích, nejen vážných, ale i humorných, se našlo vždy něco, co zaujalo či inspirovalo.

I nám se podařilo své jeskyňářské začátky prožít v jeho přítomnosti. A právě to Wabiho lehce spojuje s novými objevy v jeskyních Petzoldova lomu. Právě s ním jsme totiž už jako „náctiletí“ prolézali nejen jeskyně kolem Srbska, Petzoldův lom nevyjímaje, ale celý kras. Tehdy jsme však v Petzoldově lomu ještě nic nového neobjevili. Wabi se ovšem o Petzoldův lom zajímal již dříve, v deníku si zaznamenal návštěvu tzv. Blátivé jeskyně pod dnem lomu. Ta má dnes zasypaný

vstup, takže kromě Jiřího Kukly a Wabiho jí asi viděl jen málokdo.

Jak roky plynuly, občas se v okolních hospůdkách něco utrousilo o nadějnosti lokality a s přibývajícím konzumací alkoholických nápojů sílilo i objevitelské nadšení. To ale vždy rychle vyprchalo, neb podnikatelské záměry dnešní doby či manželky (popřípadě obojí) měly na objevování jeskyní svůj názor. Trochu zkoušeli některé dutiny v lomu počátkem 90. let poškádlit členové speleologické skupiny Barrandien, postoupili ale jen o malé kousky. Nejdál v jeskyni Petzoldka, necelých 20 m.

To je asi tak vše z historie, kdy lid jeskyňářský řekl – tam by stálo za to kopnout, ale dál se nedělo nic. Proto jsme spolu s Karlem Žákem ke konzultačním návštěvám lokalit v Petzoldově lomu přihodili do batohu i lopatku. Zanedlouho

*Foto 1 Vstup do jeskyně V suti
(Foto M. Majer)*

se k nám připojili i další majitelé stále špinavých overalů. V závěru roku 2008, kdy lenošení a povánoční siesta braly za své a bylo téměř nutné protáhnou tělo, jsme se rozhodli to v Petzoldu zkusit. V jeskyni V suti se za mrazivého prosincového dne parní opar (známý výdech již od 50. let minulého století) mísil s oparem lehce alkoholovým, prokládaným jadrnou jeskyněářskou mluvou. Jaký úžasný zážitek poskytuje podávání kamenů z ruky do ruky na téměř čtyřmetrovém žebříku, když ona ruka je postižena mocným třesem z předeşlé téměř proflámané noci. Ale mělo to i své plus. Tímto způsobem se relativně rychle dostával nežádoucí materiál z jeskyně na povrch.

Postupně jsme se zahlubovali, až jsme v hloubce šesti metrů dosáhli zdánlivého dna, respektive skalní desky, pod kterou se rýsoval temně zející otvor se slušným průvanem. To už se ale datoval 21. leden 2009 a po „eliminování“ desky (kde chybí rozum, nastupuje hrubá síla a dobře mířené rány desetikilovou palicí udělají své) se slova TAM BY TO ŠLO stala realitou a vstoupili jsme do nových prostor o délce 32 m. Následoval klasický rituál: fotodokumentace, mapování a podobné záležitosti. Bohužel průvan, za kterým jsme od začátku šli, se nám ztrácel v další neprůlezně puklině. Předpokládali jsme, že pokud se nám podaří z jeskyně vytěžit dostatečné množství sedimentů, najdeme průlezné místo, kudy bychom se za průvanem a tudíž i možnostmi dalších objevů dostali. Postupem času začalo sice přibývat hodně vytěženého materiálu před jeskyní, ale transport byl stále obtížnější a tak jsme se stále potýkali s nedostatkem těch špinavých nadšenců, co opouštějí rodiny a mizí v jeskyních (????? v dnešní době snad silně nakažlivý jev ??????). Protože se ale v dnešní době nic neutají (a v tomto případě zveřejnění nebylo ku škodě celé věci), přidali se i mnozí jeskyněři jiných skupin, například akční Mojmir a precizní „mapér“ Luděk včetně dalšího pracovního týmu.

Během odborné rozpravy v restauraci U kapličky jsme se rozhodli pro otevření níže položené jeskyně Skulina, jejíž stav plně odpovídal jejímu názvu. Pokud by se obě jeskyně propojily, vyřešil by se problém transportu materiálu z jeskyně V suti a snad i průstup do „dýchající“ pukliny. Během několika

Foto 2 Jeskyně v suti (Foto M. Majer)

Foto 3 První voda (Foto Z. Mengler)

drobných akcí se, vyjma nálezů drobné síňky s 60cm rozbitým krápníkem, který nadšený speleolog doma téměř mezi polévkou a svíčkovou lepí dohromady ze šesti kusů (ať si rodinka taky užije, že...), nic zásadního nepřihodilo.

Při další kýblohře (slogan použit od člena ZO 1-04) 4. dubna 2009 projela ruka badatele do dalšího volného prostoru a po lehkém zahloubení prolezl i overall včetně jeho obsahu.

Zdánlivě obtížný transport materiálu ve Skulině byl zjednodušen skvělou válečkovou drahou, po které se prohánějí seříznuté 25litrové plastové barely. S touto „technikou“ a s počtem akcí se deponie před jeskyní neúměrně zvětšila a kladný přístup majitele pozemku způsobil, že do běžného jeskyňářského vybavení přibyl i buldozer. Jen pro zajímavost, na jedné ze společných akcí členů

ZO 1-04 a 1-11 bylo z jeskyně vytěženo 370 barelů, tj. cca 7,4 kubíku materiálu.

Další rok 2010 se do jara obešel bez objevů. Ke zlomu došlo 21. dubna, kdy ve Skulině, při hledání možného propojení s jeskyní V suti, došlo k objevu cca 30 m nových prostor, většinou poměrně těsných kanálů. Jeden z účastníků dřívějších akcí Pavel prohlásil, že si raději počká, až budou fotky a mapa na netu, než se do toho cpát, ale nedalo mu to. Dalších 30 m prostor s malým jezerem pustila díra 9. května.

Následovalo mapování a rozšíření úzkých míst i pro Pavlovu „atletickou“ postavu (od této chvíle se Pavel stal kalibrem jeskyně a ustálilo se rčení „vykopejte to na Pavla“). Tato větev jeskyně ale stále zůstala jako vedlejší produkt našeho snažení o propojení obou jeskyní (ale komu by to vadilo). Mojmír sice zůstal

Foto 4 Síň „Ježkovy voči“ (Foto M. Majer)

foto.Zdeněk Mengler

Foto 5 Jezírková chodba (Foto Z. Mengler)

u záměru i směru v tzv. Pískové chodbě (úžasný postup 6 m za akci), ale to, že ho po jeho úctyhodném výkonu dělilo od objevu pouhých 20 cm, které za něho prokopal někdo jiný, zatímco se on šel kochat novými objevy, je asi k vzteku či na láhev něčeho ostřejšího. Jakou variantu tenkrát zvolil, si ostatní členové týmu nepamatují. Volné prostory v Pískové chodbě byly sice pouze v řádu metrů, ale jako motivace pro další bádání to bylo ideální. Právě v prostorách za Pískovou chodbou se snad kvůli snadnému těžení písku, ale hlavně díky přesnému Ludkovu mapování začalo s hloubením dvou sond, které měly propojit Skulinu s jeskyní V suti. No a protože si Radek zrovna pořídil nové bourací kladivo, tak proč jej nepoužít zrovna v jeskyni. Ono je vůbec zajímavé, že spousta užitečných jeskyňářských věcí, jako například bourací kladivo či čerstvě umyté a vyluxované rodinné auto, se dá využít například také v práci či doma. Sice se to pak setkává s nelibostí, ale kdo by se zabýval prkotinami.

4. prosince 2010 jsme si v podobě předvánočního dárku nadělili propojení obou jeskyní právě v jedné z pískových studní, čímž vlastně vznikl systém Petzoldových jeskyní. Také se vytvořil pěkný komínový efekt a bylo nutno vytvořit prozatímní uzávěry nebo protiprůvanové bariéry. Návrh obětovat jednoho jeskyňáře jako ucpávku byl z nepochopitelných důvodů tímto jeskyňářem zamítnut, takže opět přišel na řadu „nepotřebný“ materiál. Po velmi náročné konzultační návštěvě „U Kapličky“, kdy už jsme teoreticky objevili druhé Koněpruské jeskyně, jsme se dohodli podrobněji

prozkoumat spodní část nových prostor s jezerem – nevýznamnou odbočku s nepatrným průvanem. Za jednu akci a cca 3 m průkopu se 24. února 2011 prolezlo do rozsáhlých objevů.

Bez dalšího kopání se podařilo prozkoumat téměř 100 m členitých chodeb s četnými jezírky. Konečně prostory vhodné i pro Pavla a to i s lopatkou nad hlavou. No, a protože konstelace byla nakloněna a rodinným příslušníkům situace náležitě vysvětlena (když se daří, tak se daří) a důležité záležitosti se odložily až budou opravdu důležité, o dva dny

Foto 6 Jezírková chodba (Foto M. Majer)

Foto 7 Manganový dóm (Foto M. Majer)

později bylo objeveno dalších cca 20 m chodeb s pěknou výzdobou. Zajímavostí a skoro pravidlem se stalo to, že každá třetí akce byla objevitelská, a když se tak nestalo, byli jsme nesví.

Ve stejném duchu se pokračovalo i 20. března objevem 80 m chodeb s první velkou prostorou – Manganovým dómem. Název je opravdu příznačný, neb naše overaly zaměnily klasickou hliněnou barvu za odstín černé. Tím jsme dosáhli délky chodeb cca 400 m.

Další významnější průnik se nám podařil 10. dubna. Po odstranění velkého kamene v odbočce z Manganového dómu a jejím zprůleznění jsme se dostali

do komůrky, z které vede průlezná plazivka do Chodby se střevícem a neprůlezná, pouze prosvícená, pokračování do chodbičky nad „První vodou“. Nově objevený prostor nazýváme Síň nad střevícem. Téhož dne zazdíváme vchod do jeskyně V suti a 20. dubna osazujeme druhé dveře do jeskyně Skulina. Tímto máme tyto navzájem propojené jeskyně pod zámkem a nemusíme se tolik obávat nevíтанých návštěv.

Také jsme se navrátili zpět k místu s prvním průvanem v jeskyni V suti. Po vystrojení lanové dráhy k usnadnění transportu sedimentů ze dna jeskyně a zbudování trojnožky nad vstupní propastí, byly obnoveny těžební práce. Po vytahání materiálu napadaného ze spojovací Studny (odhadem 3 až 4 kubíky převážně písku) se začíná rýsovat nadějná, lehce klesající chodbička směřující přibližně na SZ. Při mapování stropního komínu v Jezírkové chodbě (převýšení je zde od hladiny vody po strop 15,4 m) z mapy jasně vyplývá, že zával v nejvyšším místě komínu je pouhých cca 2 m od jeskyně Komín se třemi vstupy a lze se skrz něj provolat na povrch.

Na konci roku 2011 Z. Mengler objevil Vánoční jeskyni, která byla dříve spojena s jeskyní Skulina. Lomová činnost toto spojení přerušila a v současné době se mezi jeskyněmi nachází malý skalní most.

Po dokončení mapování všech zatím známých prostor jsme jeskyni prodloužili na 500 m. Tato délka není konečná, protože všechny nejnověji objevené chodby nejsou ještě zaměřeny.

V závěru bych se chtěl pozastavit nad vzájemnou spoluprací aktivních

Foto 8 Manganový dóm – „Takhle to říznem.“ (Foto Z. Mengler)

jeskyňářů z různých skupin na jedné lokalitě. Je to asi vzácný úkaz, ale díky tomu, že aktivních jeskyňářů v Českém krasu neustále ubývá a je toho ještě potřeba tolik udělat, funguje spolupráce bez problémů a dá se předpokládat, že je to cesta správným (a možná jediným) směrem.

Tímto děkuji všem, kdo se aktivně podílejí na práci na čím dál tím větším jeskynním systému. Hlavně P. Amlerovi, J. Bohatému, R. Jelenovi za všechny akce všedních i svátečních dní, L. Vlkovi a M. Závíškovi za skvělé mapéřské práce a druhý pracovní tým. Malinům za úžasné transportní družstvo. K. Žákovi za odborné konzultační akce a dokumentaci a M. Majerovi za fotodokumentaci. A také všem ostatním, kteří rádi přišli pomoci a snad přijdou příště znovu.

Další informace o jeskyních v Petzoldově lomu můžete získat v odborně laděné zprávě, která byla v závěru roku 2011 uveřejněna v časopisu Český kras (Mengler et al. 2011) a ve sborníku Speleofórum 2012.

SPELEO

60
2012

Vážení čtenáři Spelea,

tak se nám zase blíží další kulaté jubileum – příští Speleo bude šedesáté! A proto pište, pište a posílejte články a články, vážné i nevážné a také fotografie, případně kresby, vtípky a co Vás napadne (a jest to publikovatelné!), ať ta Šedesátka stojí za to.

Za redakční radu Jiřina

PSEUDOKRAS A HISTORICKÉ PODZEMÍ

Ubár – město zničené jeskyní

Michal „Cimbál“ Hejna (ZO 1-02 Tetín)
michal.hejna@post.cz

V proslulých příbězích Tisíce a jedné noci najdeme také vyprávění nazvané Zkamenělé město, pojednávající o podnikavé bagdádské ženě Zubejdě. Z této pohádky se dozvídáme, že Zubejda nachází během plavby kolem Arabského poloostrova na úpatí vysoké hory veliké město. Když do něj vstoupila, zjistila, že všichni jeho obyvatelé zkameněli. Celé město bylo plné neuvěřitelného bohatství. Nakonec se Zubejdě podařilo objevit i jednoho živého obyvatele města. Byl to vykladač Koránu, který Zubejdě vyprávěl o zkáze města. Před třemi lety se prý po celém městě rozezněl hromový hlas říkající: „Obyvatelé, zanechte svého modlářství a uctívejte jediného Boha, který prokazuje milosrdenství.“ Toto poselství bylo opakováno po tři roky a jelikož se mu nedostalo patřičné odezvy, byly krátce před Zubejdiným příjezdem

všichni obyvatelé, s výjimkou vykladače Koránu, proměněni na kámen.

Celý tento příběh vyprávěl o bájném arabském městě zvaném Ubár, který byl kdysi neuvěřitelně bohatým městem, v řecké literatuře zvaným též Atlantida pouště. Zánik města byl až do 90. let 20. století obestřen tajemstvím a z dochovaných pramenů bylo patrné pouze to, že bylo zničené nějakou neznámou katastrofou. Pojdme se vydat na výpravu do vyprahlých pouští Ománu, po stopách Ubáru.

Ještě v nedávné minulosti si beduíni vyprávěli o bohatství Ubáru, o hromadách zlata a diamantech velkých jako pštrosí vejce ležících v písku na ulicích a v ruinách domů. Spousta lidí ho i hledala, ale náročné hledání v podmínkách pouště Rub'al Chálí v Ománu končilo vždy neúspěchem. A i případný úspěch

v hledání nemusel přinést štěstí, neboť Rašid ad-Dína ve svých Světových dějinách z roku 1290 píše, že kdokoli nalezne Ubár nebo do něj vstoupí, strachem zešlší.

Podle další z variant beduínských bájí nezůstal poklad v troskách Ubáru, ale byl schován v jedné obrovské jeskyni poblíž města. Věc má ale jeden háček. Jeskyni a poklad totiž stráží had a existuje jediný způsob, jak se k pokladu dostat. Hadovu pozornost může odvést pouze svatý muž tím, že mu recituje ze svatých textů. Jednou se o získání pokladu pokusili dva bohatství chtiví muži, kterým se pro svůj podnik podařilo získat i jednoho svatého muže. Zatímco svatý muž recitoval, sbírali zbylí muži bohatství do pytlů. Ovšem svatý muž se dovtípil, že se s ním nebudou chtít dělit a tak přestal recitovat. Jednomu z mužů se ještě podařilo z jeskyně uniknout, ale druhý byl hadem zabit.

Počátkem 80. let 20. století se problematikou Ubáru začal zabývat Američan Nicholas Clapp. Clapp prostudoval veškeré dochované záznamy, které se k danému tématu dochovaly a na základě starých map a družicových snímků se mu podařilo zhruba lokalizovat místo, kde mohl Ubár ležet. Následovala dlouhá jednání s Ománem, složitá logistická příprava a náročná práce v prostředí jedné z nejsušších a nejnehostinnějších pouští světa. Jeho bádání bylo nakonec korunováno úspěchem a po téměř desetiletém úsilí mohl prohlásit, že stojí na troskách kdysi tak slavného a mocného města. Tím dostává celé naše vyprávění šťastný konec. Pojdme se však vydat na trnitou cestu, která k němu vedla.

Prvním významným objevem, který učinil Nicholas Clapp během pátrání v nejrůznějších archivech, bylo ztotožnění Ubáru s městem Iram, zmiňovaným v Koránu. Iram, sídlo až do konce 80. let 20. století téměř neznámého národu 'Adovců, je v Koránu popisováno jako velmi zpustlé a nemravné město, které bylo pro svou pýchu a nedostatek pokory nakonec zničeno Božím hněvem. Prorok Mohamad o Iramu kázal: „Co se 'Adovců týče, ti pyšně po zemi chodili, aniž právo na to měli, a říkali – kdož silnější je než my mocí svou? Což neviděli, že Bůh, jenž je stvořil, daleko silnější než oni je mocí? A přitom popírali znamení naše. A vyslali jsme proti nim vichřici svištivou ve dnech neblahých, abychom jim dali okusit trest zahanbující v tomto životě pozemském, však trest života budoucího ještě více zahanbující bude a pomoci se jim dostane.“

O zániku Iramu existuje mnoho svědectví v dobových i mladších kronikách. Pojdme si jeho zkázu zrekonstruovat podle dochovaných legend. Jak již bylo napsáno výše, byl Iram velmi bohatým, ale také velmi hříšným městem. Výraznou postavou jeho posledních chvil je muž jménem Hud, který byl prorokem. Ten přišel do Iramu, aby obyvatele odvrátil od hříšného života a přivedl je na správnou víru. 'Adové ovšem byli k jeho slovům hluchí, a proto je Bůh potrestal čtyřmi roky sucha, během nichž začal slábnout i pramen vody nezbytný pro život města uvnitř pouště. Obyvatelé Iramu na sucho reagovali vysláním poselstva do Mekky, kde přinášeli oběti svým bohům. Jelikož je tedy ani tato zkouška nedokázala obrátit zpět k Bohu a Irámští

stále odmítali Hudovo učení, projevil se Boží hněv strašlivou katastrofou, která hříšné město zničila. Zkázou přežil pouze Hud a několik dalších obyvatel, kteří uvěřili jeho učení.

V této fázi pátrání ještě nebylo možné určit, jaká katastrofa stála u zániku města. Staří kronikáři se v této věci dost odlišovali a i jednotlivé prameny se dost liší. V příběhu Mrtvé město, kterým jsme tuto kapitulu otevřeli, se hovoří o Božském zvolání. Poněkud neurčitým způsobem zkázy je Boží hrozba: „Ať žízeň hasí horkou vodou.“ Dále se vyskytuje popis události podobné blíže neidentifikovatelné vulkanické činnosti či zmínky o větru podobajícím se tornádu. Poslední popis zániku hovořil o tom, že se země otevřela a město klesalo, až se ocitlo pod zemí.

Po zničení města kočoval Hud se svými věrnými dva roky pouští, kde také po těchto dvou letech zemřel. Dobový káhirský kronikář Ka' b al-Ahbár píše po smrti Huda, že byl v mešitě, když vstoupil muž a vyprávěl o Hudově hrobu: „Za svého mládí jsem odešel se skupinou chlapců svého vlastního lidu a cestovali jsme zemí písečné pouště, až jsme dospěli k vysoké hoře, kde jsme v jeskyni našli obrovský kámen posazený na vrchol jiného kamene a mezi oběma byla jen malá mezera, jíž mohl projít jen štíhlý muž. Protože jsem byl ve skupině nejštíhlejší, vstoupil jsem a našel trůn z červeného zlata, na němž seděl mrtvý muž. Dotkl jsem se jeho těla. Byl to Húd. Hleděl jsem na něj a viděl, že má velké oči a spojené obočí. Měl široké čelo, oválný obličej, jemné nohy a dlouhý vous. Nad hlavou měl kámen ve tvaru desky, na

němž byly napsány tři řádky indickým písmem. První z nich pravil: „Není boha kromě Boha. Muhamad je boží Posel.“ Na dalších bylo psáno: „Já jsem Húd ibn Chulúd ibn Sa'd ibn 'Ad, Boží posel ke kmeni 'Ad. Přišel jsem k nim s poselstvím a oni mě zapřeli. Bůh je odnesl s Neplodným větrem.“

Kde přesně se Hudův hrob nacházel, není dnes známo. Každopádně dnes najdeme na Arabském poloostrově dvě lokality, které si dělají na Hudův hrob právo. Jedna z nich se nachází v Ománu, druhá v Jemenu.

Nicholas Clapp začal hledat Ubár v poušti Rub'al Chálí. Po několika neúspěšných pokusech se zastavil v oáze Šisúr, která byla podle všeobecně uznávaného názoru postavena na ruinách portugalské vojenské pevnosti z 16. století. Clapp zde ovšem našel stopy mnohem staršího osídlení a po zbežném archeologickém výzkumu mohl prohlásit, že Šisúr byl sice postaven na ruinách portugalské pevnosti, leč ta byla vystavěna na ruinách jiného, velmi starého města. Po třech sezónách vykopávek se mu podařilo odkrýt celé město a mohl ho rozhodně prohlásit za Ubár. A na základě archeologických nálezů mohl zrekonstruovat příběh rozmachu a zániku 'Adovců i Ubáru samotného.

Město Ubár bylo založeno někdy kolem roku 900 před naším letopočtem na místě, kde v poušti vyvěral pramen jinde tak vzácné vody. Zhruba 350 let před naším letopočtem je město podstatně rozšířeno a začíná nejslavnější období jeho historie. Tato doba největší slávy trvá asi 650 let. Kolem roku 300 našeho letopočtu dochází k výraznému úpadku a někdy

mezi roky 300 a 500 je město zničeno.

Rozkvět a bohatství města byly založeny jednak na vodě, jednak na kadidle. Ubár se musel stát zastávkou každé karavany procházející pouští. Ty zde nalézaly chvilku odpočinku a hlavně místo na doplnění zásob vody. Za tyto služby platily nemalé daně. Cena se zpočátku pohybovala okolo deseti procent nákladu karavany, ale později byla zvýšena až na jednu čtvrtinu. Obchodníkům ovšem nic jiného nezbývalo, protože bez zastávky v Ubáru nebylo možné poušť přejít.

Druhým, ještě významnějším, pramenem zisků bylo kadidlo, sklízené v nedalekých zufárských horách. V zufárských horách se nacházely rozlehlé kadidelníkové porosty, dávající kadidlo té nejvyšší kvality. Adové získávali kadidlo tak, že na jednotlivých keřích narižli opatrně kůru a po čase seškrabali vyteklou pryskyřici.

Kadidlo ze zufárských hor dopravovaly karavany do Ubáru, odkud bylo expedováno do celého tehdejšího světa. V zufárských horách také nalezl Clapp jeskyně s bohatě popsanými a pokreslenými stěnami. Na tomto místě se zastavovaly karavany s kadidlem a zanechávaly tam různá znamení. Mimo různých obrázků se zde našly i nápisy, které svědčily o tom, že staří Adové uměli číst a psát. Mezi nejzajímavější nálezy zde ovšem patřila piktografická mapa s oblastmi, kde roste stříbrné kadidlo, a trasami k nim.

Výraznou ranou pro obchod s kadidlem byl rok 313 našeho letopočtu, kdy římský císař Konstantin Veliký prohlásil křesťanství za rovnoprávné náboženství. Rozmach křesťanství sebou přinesl skromný pohřeb bez žehu a tím i bez potřeby velkého množství kadidla. Tím obchod s kadidlem téměř ustal.

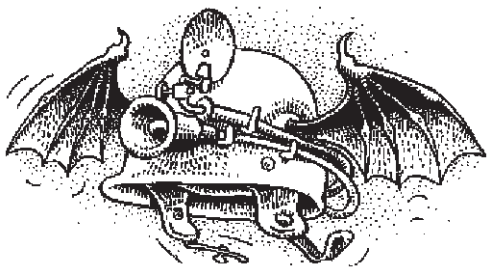
Ještě větší ranou ovšem byl příchod obrovských such, spojený s vysycháním pramene. A to mělo přímý vliv i na fyzický zánik města. Při vykopávkách totiž vyšlo najevo, že se střed města propadl do hloubky okolo 10 metrů. Clapp tak zjistil, že město bylo postaveno na obrovské podzemní dutině, pravděpodobně vyplněné vodou, která zásobovala místní pramen. Při příchodu velkých such se hladina podzemní vody neustále snižovala, čímž došlo ke snížení stability skalních stěn a strop se i s částí města zřítil do dutiny.

Pravdu tedy měla ta verze příběhu, která hovořila o tom, že se země otevřela a město klesalo, až se ocitlo pod zemí. Setkáváme se zde s naprosto unikátní rolí jeskyně ve vztahu k životu města. Z životodárného působení jako zásobárny podzemní vody až k destruktivnímu činiteli, který vlastně město zničil.

Literatura:

Clapp N. (2006): *Cesta do Ubáru*. – BBArt: 1–352. Brno.

KRÁTKÉ A JINÉ ZPRÁVY

Co byste si měli poznamenat

Rudolf Musil

Úkolem tohoto článku je informovat širokou veřejnost zabývající se krasovou problematikou (tedy nejen odborníky, ale i amatérské speleology) především o karsologických pracích, které vznikají jako studentské práce na Ústavu geologických věd Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Tato přehledná informace sestává z několika částí:

1. Přednášky zaměřené na karsologickou problematiku,
2. Současná témata bakalářských prací, která nebyla ještě obhájena,
3. Obhájené bakalářské práce,
4. Obhájené magisterské práce,
5. Obhájené disertační práce.

Témata všech prací jsou velmi různá, ta, které se týkají karsologické problematiky pouze menší částí, neuvádím. Rovněž neuvádím vypsaná krasová témata bakalářských prací (celkem 18) a prací magisterských (celkem 13), poněvadž nemusí dojít k jejich realizaci. Výsledky prací jsou většinou aplikovatelné na celou řadu problémů karsologického zaměření. Magisterské a disertační práce

obsahují nové původní výsledky studia a podléhají proto autorskému zákonu. Uvádím nejen současné, ale i dřívější. V tomto přehledu nejsou uvedeny publikované práce pracovníků a studentů ústavu.

1. Přednášky zaměřené na karsologickou problematiku

Uvádím pouze názvy přednášek bez jejich délky a bez jména přednášejících.

Karsologie

Paleokras

Mikroklimatologie jeskyní

Krasové oblasti České republiky

Terénní cvičení z karsologie

Krasová krajina a člověk

Jeskynní výplně

Základy speleologie

Metody práce v jeskynních sedimentech

(terénní cvičení)

Fyzikální geochemie

Environmentální geologie

Pedologie

Sedimentární petrologie

Aplikovaná geochemie

Vybrané kapitoly ze sedimentologie kvartéru

Datování kvartérních sedimentů
Moravská naleziště pleistocenních obratlovců

Kvartérní geologie

Pedogeochemie

Interpretace osteologických nálezů

Paleontologické metody studia kvartéru

Abiotické a biotické změny prostředí

Kvartér – nové poznatky

Moravská naleziště pleistocenních obratlovců

Základy osteologie plazů

2. Současná témata bakalářských prací, která nebyla ještě obhájena

Hydrogeochemie skapových vod v jeskyních Moravského krasu

Povrchová morfologie Lažánecko-Heroltického krasu

Model stavby jeskyně Mrtvých netopýrů, dolina Trangoška pod Ďumbierom, Nízké Tatry

Model zlomové zóny jeskyně Mrtvých netopýrů, dolina Trangoška pod Ďumbierom, Nízké Tatry

Hydrotermální alterace devonských vápenců v lomu Mokrá

CO₂ v krasových systémech: problém multikolinearity proměnných

Petromiktní slepence z údolí Krasovského potoka u Ostrova u Macochy

Biostratigrafie famenských vápenců na vybraných profilech na Hádech u Brna

3. Obhájené bakalářské práce

2005

Doležel Radek: Kvartérní malakofauna v Moravském krasu a její změny

Dvořák Ladislav: Konodontová fauna famenu z profilu na Hádech u Brna

Šebelová Jana: Významné paleontologické lokality okolí Prostějova

Šedivý Jiří: Geologicko-petrografická charakteristika jurského rohovce u Olomučan (Moravský kras)

2006

Navrátilová Šárka: Studium antropogenních toků CO₂ ve vybraných jeskyních Moravského krasu

2007

Šulák Miroslav: Studium nenasyčených skapů ve vybraných jeskyních Moravského krasu

2008

Fajkošová Lea: Studium kondenzační koroze ve vybraných jeskyních Moravského krasu

Kumpera Tomáš: Konodontová fauna famenu v Lesním lomu v Brně-Lišni

Poulová Denisa: Charakter a rozšíření nickamínku v moravských jeskyních

Rakušan Michal: Produkce CO₂ v půdních profilech na vybraných lokalitách Moravského krasu

Štourač Nikola: Studium savčí mikrofauny würmského glaciálu jeskyně Balcarky

Veselá Petra: Detailní charakteristika aerosolů ze Sloupsko-šošůvských jeskyní

2009

Elsnerová Veronika: Acidobazické vlastnosti půdních roztoků pod jehličňany (Moravský kras)

Horáková Monika: Tvarová analýza křemitých geod z jurských sedimentů (Olomučany)

Horníček Roman: Studium antropogenních toků CO₂ v Císařské jeskyni (Moravský kras)

Kociánová Lenka: Tektonické prvky střední části Moravského krasu a možnosti jejich zpracování v prostředí GIS

- Konečná Iveta: Hydrogeochemie skapových vod Punkevních jeskyní (Moravský kras)
- Pracný Pavel: Podmínky formování travertinové kupy v Pustém žlebu v Moravském krasu
- Pražáková Marcela: Produkce CO₂ v krasových půdách v oblasti jeskyně Býčí skála (Moravský kras)
- Rubeš Dominik: Acidobazické vlastnosti půdních roztoků pod travnatým porostem (Moravský kras)
- Štefka Miroslav: Konodontová fauna faмену v oblasti Hádů
2010
- Balášek Ondrej: Odhad doby zadržení vod ve vadózní zóně: Mg ve skapových vodách
- Barák Petr: Strukturní analýza propasti Machocha v Moravském krasu
- Dobešová Barbora: Hydrogeochemie skapových vod v Amatérské jeskyni (Moravský kras)
- Franková Kateřina: Prostředí magdalénských lokalit v oblasti Moravského krasu
2011
- Nováková Klára: Dynamika teplotních změn v Chýnovské jeskyni
- Tichá Lenka Angelika: Podmínky vzniku hexahydritu a epsomitu v jeskyních na Turoldu
- 4. Obhájené magisterské práce**
2005
- Vavruška Vladimír: Hydrotermální mineralizace v lomu Mokrá a na dalších vybraných lokalitách v Moravském krasu
2006
- Dadová Diana: Geologický výzkum Královky jeskyně na Květnici u Tišnova.
- Holubová-Závodná Blanka: Vývoj povrchových krasových vod (Punkva, Moravský kras)
- Knížek Martin: Charakter proudění vody v krasových kanálech na základě kvantitativních stopovacích zkoušek (Moravský kras)
- Komberec Miroslav: Aerosoly ve vnější atmosféře a v atmosféře vybraných jeskyní Moravského krasu
- Otáhal Petr: Radioaktivita horninového prostředí Moravského krasu
- Zatloukalová Ivana: Sedimentární petrografická charakteristika půd Moravského krasu ve vztahu k recentním krasovým procesům
2007
- Dvořák Ladislav: Konodontová fauna svrchního tournai a visé v Mokré u Brna
- Němec Filip: Sedimenty puklin a jeskyní Stránské skály
2009
- Bučková Monika: Konodontová fauna faмену a spodního tournai ve výchozech v údolí Říčky
- Hnilicová Kristýna: Charakteristika vápencové suroviny používané pro výrobu speciálních vápen
- Navrátilová Šárka: Mg jako indikátor reaktivně-transportních cest v krasovém systému
- Troppová Dana: Vliv jeskynního mikroklimatu na recentní krasové procesy (Císařská jeskyně, Moravský kras)
2010
- Abt Lukáš: Komplexní geologické zhodnocení Jesenického krasu
- Hladká Zuzana: Studium půdních reziduí ve vztahu k k litostratigrafickému charakteru podložních vápenců Moravského krasu

- Kumpera Tomáš: Stratigrafie hraničního intervalu devonu a karbonu v Brně-Lišni
- Makovník Patrik: Konodontová fauna fa-menu ve východních lomech v Mokré u Brna
- Rakušan Michal: CO₂ v jeskyních Moravského krasu
- Veselá Petra: Atmosférické aerosoly: srovnání krasových a nekrasových lokalit
2011
- Durďáková Marta: Mechanická destrukce kalcitových speleothém (Moravský kras)
- Fajkošová Lea: Kondenzační koroze v Amatérské jeskyni
- Goldbach Marek: Posouzení zranitelnosti krasového kolektoru v oblasti Moravského krasu
- Márová Lenka: Ovlivnění krasových procesů půdami listnatého lesa
- Šustková Marina: Vztah dynamiky a složení jeskynních skapových vod
- Tóthová Gabriela: Tektonika střední části Moravského krasu
- 5. Obhájené disertační práce**
2008
- Abelová Martina: Zánik ekosystému pleistocenního – vznik ekosystému holocenního
- Geršl Milan: Opěrný magnetosusceptibilní a gamaspektrometrický profil devonskými vápenci Moravského krasu
2011
- Ličbinská Monika: Vliv rostlinného pokryvu na geochemii recentních krasových procesů
- Rez Jiří: Strukturně-geologický vývoj jižní části Moravského krasu
- Všechny uvedené práce (bakalářské, magisterské a disertační) jsou uloženy v archivu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a současně jsou uchovány v elektronické podobě v IS MU (informační systém MU). U disertačních prací jsou jejich úvod, shrnutí a závěry uvedeny i v anglickém překladu.

Speleookénko

přehled zpráv a zpráviček z internetových serverů

Jan Kelf Flek

Vzal jsem si za úkol publikovat ve Speleu zprávy a zprávičky z webových stránek základních organizací ČSS. Není to zrovna nejjednodušší. Množství zpráv a obsah je velice rozdílný. Zatímco některé ZO stránky nemají (nemusím je otvírat a pátrat v nich) jiné je sice mají, ale jsou mrtvé případně polomrtvé. Na těchto stránkách je několik měsíců i roků

stejný obsah, otvírat je a hledat v nich je otrava. Příjemné a inspirativní je pátrání na stránkách aktivních. Nové informace, články a popisy akcí jsou zajímavé a jsou přínosem. Existují ZO a jednotlivci, kteří dokáží velice podrobně, zajímavě a čtivě popsat každou akci. Tyto články jsou nad rámec Speleookénka i rozsah Spelea. Zvídavým čtenářům pak nezbyvá nic

jiného, nežli si je vyhledat na webových stránkách příslušných ZO.

ZO 1-02 Tetín

Na stránkách najdete informaci o přednášce o Petzoldových jeskyních (14. 4. 2012 v Srbsku, Český kras.

ZO 1-04 Zlatý kůň

Upravila nově své webové stránky

ZO 1-06 Speleologický klub Praha

Reagovala na kauzu Důl Žebračka a jí podobné případy. Pokračovala ve výkopových pracích v propadu tzv. 6. sluje v zadní části střední etáže lomu na Chlumu, v průzkumu lokality Vlčí vyhlídka v systému Srbské a Netopýří jeskyně a průzkumu tzv. Termovizní jeskyně, která byla objevena v zimě 2009/2010 termovizní kamerou. Informovala o Chlumochodovi 2012, již 11. ročníku nejstarší české soutěže v technickém lezení na laně.

ZO zve na 8. evropskou netopýří noc, která se bude konat v sobotu 25. 8. 2012 v bývalém lomu na Chlumu u Srbska v Českém krasu. Naleznete zde také informaci, že tradiční Setkání speleologů v Českém krasu se bude letos konat v Týňčanském krasu 30. 9.-2. 10. 2012.

ZO 5-01 Bozkov

Stránky s novou grafikou informovaly

o pracovní akci v BDJ, paleomagnetickém výzkumu v Bozkovských jeskyních a poprvé také v Ponikelské jeskyni! Uvedly video z Horské Kamenice a fotografie „V rokytnickém náhonu“.

ZO 6-01 Býčí skála

Uvádí následující zprávičky a články:

Dne 23. 1. 2012 natáčela Česká televize v okolí jeskyně Býčí skála zimní scény pro pohádku Sněžný drak.

V roce 2011 byla na Ústavu archeologie a muzeologie FF MU Brno obhájena magisterská diplomová práce Soni Ondrouškové s názvem Právěk Moravského krasu, která se setkala s velice kladnými odezvami.

Jeskyňář, speleolog, amatér, profesionál, odborník, diletant, výzkum, průzkum – jedno krátké zamyšlení Vojtěcha A. Gregora Celofána.

Legendární Wanklův nález v Býčí skále z doby halštatské. Otázky a odpovědi k úvahám o interpretaci. Zamyšlení Vojtěcha A. Gregora Celofána: Světoznámý „halštatský pohřeb“ v Předsíni jeskyně Býčí skály (Bečiskály) v Moravském krasu je podle výsledků nejnovějších bádání interpretován jako tragický výsledek střetu dvou odlišných a zcela neslučitelných kultur časné doby železné – slovanské kultury krhútské a prahromské („skýtské“) nekultury.

V roce 2012 uplyne již 35 let od zorganizování prvního ročníku Memoriálu RNDr. Rudolfa Burkhardta. Ve své době šlo o velmi známou krasovou akci – dálkový pochod, který byl organizován pro stovky účastníků. Tato akce se v komorní podobě pořádá dodnes, její organizování nebylo nikdy přerušeno.

Martin Golec uvádí historický článek z roku 1963 (Vlastivědné zprávy z Adama a okolí):

V poslední době se množí zprávy o býčcích. Dneska se asi už kde kdo zabývá výrobou jejich kopií. Jsme na Býčí skále, máme jej ve speleologické skupině na Býčí skále ve znaku. Proč ne! Je to pěkná figurka a kdo by ji nechtěl. Sám žádnou nevlastním, a snad se to letos povede a nějakou pěknou mi za příslušný obolus někde odlijí. Ale kdy se vlastně na našem území první kopie bronzového býčka objevila a za jakých okolností? Další článek obsahuje informace o čtyřkolových vozích z Býčí skály v evropských kontextech v době halštatské – 6. stol. př. n. l.

12. setkání v Josefovském údolí v Moravském krasu – setkání pořádané u příležitosti Mezinárodního dne muzeí a Evropského dne parků se konalo 12. 5. 2012.

Co má společného Býčí skála s Thonetovým dvorem v Brně? V roce 1922 členové skupiny pro jeskynní bádání Spolku německých turistů umístili ve výloze obchodního domu Thonet na Běhounské ulici (Rennergasse) mapu nových objevů v Býčí skále a fotografie z průběhu objevných prací.

Petr Kos, V. A. Gregor – Wankel: slavný objev halštatské kultury v jeskyni Býčí skála v Moravském krasu (Česká republika).

Muzeum Blansko v letošním Sborníku vydalo nový a přesnější překlad výroční zprávy VDT za rok 1912.

Milan Šimánek, student doktorského programu na Ústavu antropologie PřF MU Brno, se zabývá mj. teoretickým výzkumem vědy, přednostně archeologie.

Přispívá do diskuze k archeologii halštatu Býčí skály velmi zásadním příspěvkem.

ZO 6–04 Rudice

V sobotu 12. 11. 2011 bylo na rudické plošině živo. Zatímco jeden tým „protahoval“ do Obřího domu cestu řečištěm Jedovnického potoka v RP po následcích rybolovů v Jedovnicích, druhá skupina těžila sedimenty v propadu Tumperk.

Dne 4. 2. 2012 v jeskyni Javorinka v Javorovej dolině v Tatrách si český speleolog poranil pravou dolní končetinu tak, že nemohl samostatně vystoupit z jeskyně. Povoláná horská záchranná služba se specialisty na záchranu v jeskyních dopravila zraněného speleologa po 14 náročných hodinách do rukou lékařů. U záchranu mimo jiných asistovali další tři čeští jeskyňáři.

ZO 6–05 Křtinské údolí

7. 1. 2012 v dopoledních hodinách se po několikaměsíční namáhavé a vyčerpávající práci podařilo proniknout do doposud neznámých a volných prostor jeskyně Výпустek. Volné pokračování bylo dosaženo po překonání sedimenty vyplněné chodby nacházející se v tzv. Salmově Výпустku (znovuobjeven v r. 2007).

ZO 6–08 Dagmar

Uvádí následující akce a události:

Smutná zpráva: Opustil nás dlouholetý člen a kamarád Lev (Mamut) Holý, Zazimování Mlhova závrtu a nové poznatky z propasti III,

Shrnutí roku 2011, Výročka – pořádný start nové sezóny,

Další víkend na pracovišti pod Kaplí,

Společnými silami za tajemstvím Mlhova závrtu,

Jarní úklid Jedelského propadání a miniobjev tamtéž,

Víkend věnovaný Speleofóru.

ZO 6–11 Královopolská

V neděli 22. dubna od 9 do 16 hod. byla pro zájemce o podzemí Moravského kraje mimořádně otevřena Ochozská jeskyň v údolí Říčky. Pro velký zájem se akce opakovala 8. 5. 2012.

ZO 6–12 Speleologický klub Brno

Informace a články by vydaly na samostatné Speleo, proto jen názvy některých z nich:

Smrduté blues, aneb opět v Dómu ticha,

Pracovní akce na Řičánkově skále,

Bádání v Býčí skále,

Podzimní práce na Mokerské plošině,

Objevy, výzkumy a dokumentace ve Staré štola,

Stará štola – zhodnocení od Celdy,

Klubové krasovíkendy

Hlava mrtvého šneka a další blbodíry,

Šnečí hlava aneb Aurora útočí,

Sváteční bádání v Pohanské svatyni,

Lednové bádání aneb Amatérce o krok blíže,

Mořské oko, Břežněvův komín a zvuk země,

Sčítání kačenek, krmení netopýřů a jiné discohrátky,

Komerčně nekomerční zájezd za krámsami podzemí Liptova,

Jarní krasoúklid, komín Naděje a další radovánky.

ZO 6–16 Tartaros

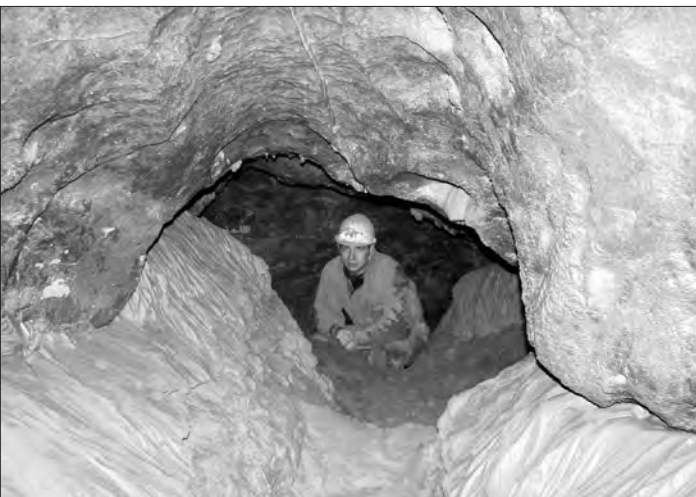
se zabývala pouze sestavením kalendáře připravovaných skupinových akcí.

ZO 6–19 Plánivý

Dne 12. 10. 11 se konala premiéra dokumentu o expedici Kačna jama Reka exploration 2011.

Dne 4. března 2012 ve věku 28 let tragicky odešel kamarád a vedoucí sdružení Kahan – Jirka Macků.

Ve dnech 17.–20. 2. 2012 proběhla další pracovní akce ve Slovinsku v jeskyni Kačna jama, kde bylo hlavním cílem uskutečnění ponoru v sifonu Okretnica. Na povrchu pak v místech nad teoretickým pokračováním

Výpustek – přístupová chodba do nově objeveného dómu (Foto Z. Cihlár)

povodňového patra Kačce jamy proběhl lokální průzkum s termokamerou.

ZO 6–20 Moravský kras

Zřídila nové skupinové stránky, na kterých naleznete:

Akce na základně a v jeskyni Vy-modlená, exkurzní průstup celým horizontem Skleněných dómů, rekognoskační a úklidové akce v Brandsttäterově komíně, pokus o průlez úžinou ve stropě dómku v horních partiích komínu.

ZO 6–22 Devon

Téměř každotýdenní akce v Okrouhlíku (článek o bádání a objevu v tomto čísle Spelea), mimo to:

Expedice Banát (Rumunsko), 27. 12. 2011–1. 1. 2012, exkurze Ostrovské Vintoky, Nová Amatérská jeskyně, návštěva Jihomoravského krasu, Irainova, Mojmírova poustevna.

Sorry, vážení

Ladislav Slezák

Na každé nové číslo Spelea se opravdu těším. To mně věřte. Je to pro jeskynního seniora jako závan jarního vánku z krajiny, které byly celým mým životem. A je to tady! Slovo nostalgie nemám rád a jeho náplni se dosud účinně bráním. Na tomto místě vznáším nesmělý dotaz:

Kolik dílů bude mít ten „jajánkovský“ seriál Hugo Havla? Mám dojem, že by to vydalo na samostatnou publikaci, která ochránci socializmu na nepřátelské linii ronil slzy, že nemůže mezi horolezce a jeskyňáře, ale že služ-

ZO 7–01 Orcus

V letošním zimním období pokračovaly chiropterologické kontroly v opuštěných důlních dílech po těžbě břidlice a zlatonosných rud v Nížkém Jeseníku a hlavním cílem sledování expanze nemoci netopýrů – WNS, syndromu bílého nosu. ZO nezapomněla ani na svých pseudokrasových lokalitách. Sněhovou pokrývkou využila k vyhledávání nových potenciálních vstupů do rozsedlinových jeskyní.

Ve dnech 18.–20. 4. proběhla v Sokolově již tradiční konference Stav geomorfologických výzkumů, na které se prezentovali dva členové ZO: Jan Lenart, který přednesl příspěvek o nejnovějších výsledcích výzkumu vzniku Kněhyňské jeskyně a Ivo Baroň, který přednesl výsledky z oblasti zjišťování svahových pohybů pomocí termoskopie.

ba vlasti je přednější. Buď jak buď, i to je historie.

Že mně měkne mozek, to už vím dávno (i když to není lékařsky ověřeno a nemám na to papíry) a nemyslím, že je zrovna ohleduplné to na stránkách Spelea připomínat. Přesto se ale k Havlovým „memoárům“ vracím.

Na straně 39 Spelea č. 58 je epizoda ohledně rozhodování o spolupráci mezi amatéry (alias Speleologický klub Brno) a GÚ ČSAV. Rozpolcenost výboru (kdo-pak to tam asi byl?) přinutila předsedu

Dr. R. Burkhardta k osudovému rozhodnutí, tj. ke spolupráci s GÚ ČSAV. Kdo tehdy rozhodoval za všechny amatéry? Jak je možné, že nebyla uplatněna stále v té době platná smlouva o spolupráci na Bílé vodě, uzavřená mezi Krasovým oddělením Moravského muzea a Plánivskou skupinou? Zavrhli amatéři spolupráci s jedněmi profesionály (včetně Výzkumné skupiny Moravského krasu) a věnovali Amatérskou jeskyni jiným profesionálům? To je zajímavá historie. No, dost možná, i k tomu se seriál dopracuje.

Vyrazil jsem do Lipovce pro kousek domácího uzeneho. Dobře jsem pořídil a tak jsem se vydal po staré „vápenické“ silničce do míst, která jsou vzpomínkami tak nasáklá, jako polštáře zeleného mechu v průseku k Jedlím.

Postál jsem na hřebítku před ponorem a marně hledal zbytek ocelového lanka mezi javorem a smrkem nad sondou, kterou kdysi hloubili Fetan s Jurou. Protáhl jsem se kopřivami a maliním a zůstal stát jako opařený. Těsně vedle mne se šklebilo ústí staré šachtice, neoznačené a nijak nezabezpečené. Opatrně jsem nahlédl do hlubiny. Na samé dno nebylo vidět a tak jsem vylovil z kletru čelovku a snažil se posvítit až na dno. Lampa byla trochu „unavená“. Uvázal jsem světlo na repšňuru a spustil dolů. V tu ránu mne obilil pot. Na dně, v hloubce asi 7 m, ležel předmět, připomínající schoulenou postavu. Vytáhl jsem šňuru a uvázal na ni kus vápence. Prudce jsem šňuru spustil, až kámen s zuchnutím dopadl na neznámý předmět. Znovu jsem vytáhl kámen

a podrobil jej čichové zkoušce. Žádný mrtvolný zápach. Následně, po úpravě závaží a přidání dřevěného háčku, jsem po několika pokusech zachytil hadry tak, že se daly táhnout. Nakonec jsem ze šachty vylovil kus starého overalu. To byla úleva!

Opětovným prosvícením dna šachtice jsem se ujistil, že už tam další „nervák“ není. O pár desítek metrů dál mne uvítala opět díra do země. Opět otevřená šachtice v úrovni terénu, zjevně aktuální speleologické pracoviště. Žádné označení, žádné varování, žádný poklop a jen díra do hloubky odhadem 8–10 m.

Někteří jeskyňáři mne nazvali amatérem – odrodilcem, který se chová jako profesionál. Mně to naprosto nevádí. Stejně tak mi nevádí, když se amatér zachová jako profesionál. Velice mně ale vadí, když se profesionál zachová amatérsky. To je špatně.

Takže, vážení badatelé! Každá uměle vyhloubená díra do země, která přesáhne hloubku 1,5 m je důlním dílem! A předpisy platí pro všechny stejně! Není třeba předpis hluboce studovat. Stačí na to amatérský rozum.

Mezinárodní speleologický kongres klepe na dvěře a budou také terénní exkurze. Zameňte si před svými pracovišti, ať není zbytečný malér! Těch už bylo v Moravském krasu dost!

Stále Váš Laďa Slezák

Pozn. red. Závěrečný díl seriálu Moravský kras, můj osud vyjde v následujícím čísle Spelea.

Propozície súťažnej výstavy

SPELEOFOTOGRAFIA 2012

Uzavierka: 31. júla 2012

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva tohto roku pripravuje v poradí už 16. ročník medzinárodnej súťažnej výstavy fotografií s jaskyniarskou tematikou Speleofotografia 2012.

Zúčastniť sa môžu všetci záujemcovia o speleologickú fotografiu. Jeden autor môže prihlásiť najviac 10 prác formátu 18 × 24 cm a väčšie. Na zaslaných fotografiách musí byť na zadnej strane uvedené meno autora, presná adresa a názov fotografie. Do súťaže nie je potrebné zasielať žiadne vstupné poplatky. Organizátor nezodpovedá za poškodenie a stratu počas prepravy. Každý účastník získa katalóg a certifikát o účasti.

Zo súťažných fotografií bude v období od 19. 9. do 28. 10. 2012 v priestoroch výstavnej siene inštalovaná výstava.

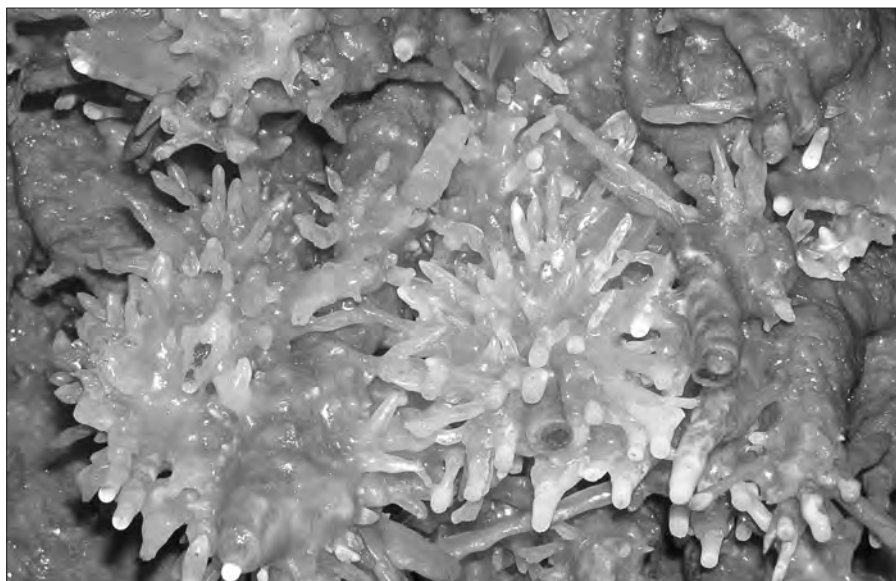
Adresa:

SPELEOFOTOGRAFIA 2012, Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, ul. 1. mája 38, 031 01 Liptovský Mikuláš.

Informácie:

tel. +421/44/552 20 61, 54 772 38; <http://www.smopaj.sk/sk/index.htm>

e-mail: oskova@smopaj.sk

SPELEOFOTOGRAFIA 2012
16. ROČNÍK SÚŤAŽNEJ VÝSTAVY
FOTOGRAFÍ S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU

Doba trvania: 19. 9. – 28. 10. 2012

Miesto: Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva,
ul. T. mája 38, Liptovský Mikuláš
Tlf.: 044 / 547 72 10, 547 72 18, 542 72 11

Usporiadateľ:

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
Slovenská speleologická spoločnosť, Správa slovenských jaskýň
Mesto Liptovský Mikuláš

Poslanie:

Umeleckou fotografiou prezentovať 'prírodné hodnoty a záujem človeka o krás a jaskyne.

Podmienky súťaže:

- zúčastniť sa môžu všetci záujemcovia o speleologickú fotografiu.
- prihlásiť možno čiernobiele a farebné fotografie formátu 18 x 24 cm a väčšie.
- na zaslaných fotografiách sa musí na zadnej strane uviesť meno autora, presná adresa a názov fotografie; fotografie sa zasielajú s vyplneným prihlasovacím lístikom v tvrdom obale; za poškodenie fotografií počas prepravy usporiadateľ súťaže neručí.
- jeden účastník môže do súťaže prihlásiť najviac 10 prác.
- z dôvodu vydania katalógu výstavy žiadame autorov o zaslanie stručného životopisu – charakteristiky (dátum, miesto narodenia, záľuby), výstavy, ktorých sa autor zúčastnil, prípadne ocenenia svojich prác.

Práce zasielajte na adresu:

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
SPELEOFOTOGRAFIA 2012
Ul. T. mája 38
031 01 Liptovský Mikuláš
Slovenská republika

Kalendár súťaže:

uzávierka súťaže: 31. júla 2012
verisáz a odovzdánie cien: 19. september 2012
vratenie fotografií: do 30. 12. 2012

Vyhodnotenie súťaže:

Práce zaslané do súťaže posúdi odborná porota. Víťazné fotografie budú ocenené vecnými cenami a diplomami. Usporiadateľia odovzdajú ocenenia na slávnostnej vernisáži výstavy. Každý súťažiaci dostane katalóg a certifikát o účasti.

SLOVENSKÉ MÚZEUM OCHRANY PRÍRODY
A JASKYNIARSTVA
SLOVENSKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ
SPRÁVA SLOVENSKÝCH JASKÝŇ
MESTO LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ

16. ročník súťažnej výstavy
2012

LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ
SLOVENSKO

SPELEOFOTOGRAFIA 2012 SPELEOPHOTOGRAPHY 2012 SPELÄOPHOTOGRAPHIE 2012 Liptovský Mikuláš Slovakia SPELEOFOTOGRAFIA	Meno – First name – Vorname; Priezvisko – Surname – Name		e-mail
	Ulica – Street – Strasse	Mesto – City – Stadt	Štát – Country – Staat
	Názvy fotografií – Titles of photos – Phototitel		

SPELEOLOGICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA A TECHNIKA

Informace

Speleologické záchranné služby členům ČSS – pojištění

Roman Šebela (náčelník SZS ČSS)

Občan České republiky má zákonný nárok být zachráněn zdarma – tudíž i člen České speleologické společnosti v rámci České republiky. V případě nehody v jeskyni je nutné tuto skutečnost ohlásit přes Integrovaný záchranný systém, jehož je SZS součástí. Volejte vždy telefonní číslo 150 (popř. 112) a uveďte vždy, že se jedná o jeskyni, uveďte pokud možno co nejpřesnější místo lokality, počet zraněných osob a druh zranění. Současně kontaktujte i některého ze členů SZS. V případě, že tak nečiníte, nebudou všichni zúčastnění záchranáři pojištění v rámci záchranné akce.

Česká speleologická společnost je držitelem již historické pojistky, která se dá uplatnit v případě nehody či zranění při speleologické činnosti v rámci ČSS. Upozorňuji, že následné plnění je však v řádech stokorun. Proto je výrazně

doporučena vlastní pojistka či připojištění, zvláště pak při zahraničních expedicích. Ta je v některých zemích podmínkou pro možné povolení bádání či exkurzního či sportovního sestupu. Nutno tyto informace ověřit před uskutečněním jeskyňářských výprav. Existuje i možnost pomoci českým občanům v tísni v zahraničí v rámci Integrovaného záchranného systému, který je ovšem mobilizován na mezistátní úrovni. Proto pojištění nepodceňujte!!! Možným příkladem všestranného pojištění je např. rakouský Alpenverein.

Na základě zkušeností členů České speleologické společnosti s pojištěním při nedávné záchranné akci Horské záchranné služby spojené s vyproštěním českého jeskyňáře v jeskyni Javorinka v Tatrách uvádíme pokyny Horské

záchranné služby na Slovensku – <http://www.hzs.sk>. V rámci Horské záchranné služby operuje Jeskynní záchranná skupina (www.speleorescue.sk).

Pokyny Horskej záchrannej služby z 2. 1. 2004 č. 1/2004 na zaistenie bezpečnosti osôb v horskej oblasti – výber, více na http://www.hzs.sk/data/1229677806_hzs_pokyny.pdf

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) zákona č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchrannej službe za účelom zaistenia bezpečnosti osôb v horskej oblasti Horská záchranná služba (ďalej len „horská služba“) ustanovuje:

Čl. 4

Ohlásenie nehody

(1) Každú nehodu je potrebné ohlásiť osobne alebo telefonicky na:

a) NON STOP dispečing horskej služby, t. č.: 18300

b) tiesňové volanie integrovaného záchranného systému, t. č.: 112

c) oblastné strediská horskej služby

1. Vysoké Tatry, tel.: 052/442 28 20, 0903/624 869

2. Nízke Tatry sever, tel.: 044/559 16 78, 0903/624 070

3. Nízke Tatry juh, tel.: 048/619 53 26, 0903/624 078

4. Západné Tatry sever, tel.: 043/539 51 01, 0903/624 066

5. Západné Tatry juh, tel.: 044/558 62 18, 0903/624 061

6. Malá Fatra, Vrátna, tel.: 041/569 52 32, 0903/624 028

7. Malá Fatra, Orava, tel.: 043/586 31 04, 0903/624 232

8. Veľká Fatra, tel.: 048/419 97 24, 0903/624 049

9. Slovenský raj, tel.: 053/429 79 02, 0903/624 092

Čl. 12

Pokyny pre výkon jaskyniarstva

(1) Činnosť jaskyniara musí byť v súlade s metodickými pokynmi speleologickej spoločnosti.

(2) Do jaskyne vstupujte najmenej vo dvojici, znalý zásad pravidiel bezpečného pohybu v jaskynnom prostredí; do priepasti so znalosťou jednolanovej (horolezeckej) techniky, samozáchrany a poskytovania prvej pomoci. V žiadnom prípade nevstupuje do jaskyne samostatne.

(3) Pri výkone jaskyniarstva na zabezpečenie voči pádu a na zabezpečenie postupu používajte certifikovaný materiál označený CE alebo UIAA.

(4) Do jaskyne vstupujte po preštudovaní dostupných materiálov o jaskyni riadne vystrojení, s funkčným náhradným – nezávislým záložným zdrojom svetla, náhradným suchým oblečením a ochrannou prilbou.

(5) Do jaskyne zoberte so sebou osobnú lekárníčku, izofóliu, jedlo a pitie najmenej na jeden deň nad čas predpokladaného pobytu.

(6) V jaskyni je zakázané zakladať oheň.

Od 1. júla 2006 je osoba, ktorá sa nachádza v horskej oblasti, povinná uhradiť horskej službe náklady spojené s výkonom záchrannej činnosti alebo s pátraním, ktoré sa jej týkajú

Poistenie nákladov na zasah HZS	pobočka	http://www.union.sk/poistenie-nakladov-na-zasah-hzs1.html	od 0,33 €/1 deň
	online	https://www.union.sk/poistenie-nakladov-na-zasah-hzs.html	
	SMS	http://www.union.sk/cestovne-a-horske-poistenie-cez-sms1.html	

Například pojištění přes sms do slovenských hor platí okamžitě.

Oběžník Komise pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou ČSS, 22. 4. 2012

(Příloha oběžníku předsednictva ČSS č. 111)

Na základě jednání Komise pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou ČSS o úrazu účastníka lanového traverzu, pořádaného ZO ČSS 7-01 Orcus, i na základě mnohých změn v používání nových spelealpinistických pomůcek, určených současně i pro práce ve výškách, ÚOK informuje a upozorňuje všechny ZO ČSS.

1. Informace o závěru soudní kauzy obvinění jednoho z organizátorů lanového traverzu pořádaného ZO ČSS ORCUS Bohumín.

Jen stručná rekapitulace události: Traverz dlouhý asi 80 m byl pořádán pro členy ZO ČSS a případné zájemce o vyzkoušení, zcela bezplatně. Zraněnému (pracovník městské policie) byla nasazena sedačka, obdržel horolezeckou přilbu, dvojitou kladku Tandem (Petzl Trac) s instalovanou smyčkou (délka smyčky 20 cm) a karabinou s keylockem. Tedy běžně používaná výstroj pro překonávání horizontálně zavěšených lan – traverzů v podmínkách SRT ve speleologii. Po té přešel k místu nástupu na traverz na žebříku ve výšce asi 1,5 m. Podle vyjádření svědků si nenechal výstroj

zkontrolovat službou u žebříku (obviněným) a vystoupil po žebříku bez povolení služby. Další události jedné nebo dvou vteřin jsou nejasné, protože průběh nikdo nezaznamenal. Zraněný ležel na zemi (pád asi z metru a půl) a Tandem včetně smyčky a karabina byl na traverzovém laně. Po pádu k němu ihned přiběhl zdravotník, ale později poraněná osoba sdělila, že mu nic není a je zcela v pořádku.

Výsledek kauzy:

Obviněný byl odsouzen k finanční úhradě 240 000 Kč a podmíněnému trestu na 2 roky. I v závěrečném líčení opět byl požadován při aktivitě na lanovém traverzu tlumič pádu a další OOP používané při pracích ve výškách a nebyl brán zřetel na to, že se jednalo o sportovní akci. Obvinění bylo rozšířeno i na ZO ČSS 7-01 a osobu, která postiženému sedačku nasazovala.

Tento precedentsní rozsudek se může stát hrozbou u každého obdobného pádu, kdy ve speleologické činnosti bude při zranění vzneseno obvinění některého člena nebo ZO ČSS, ať už se skutečným, nebo vykonstruovaným zapříčiněním

úrazu nepoužitím OOP, stanovených pro pracovní činnost, nebo nesplněním podmínek, uvedených v návodech na použití při používání jednotlivých prvků speleoalpinistické techniky apod.

2. Na základě této kauzy i současného stavu legislativy a mnohdy nejasností rozdílu mezi sportovní a pracovní činností Komise pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou ČSS všem ZO ČSS doporučuje:

a) **Při každé speleologické nebo obdobné akci provádět prokazatelné proškolení všech účastníků z řad nečlenů ZO ČSS o bezpečnostní směrnici ČSS a případně vlastních bezpečnostních předpisech na dané lokalitě.**

b) **Každoročně provádět prokazatelné proškolení své členské základny ze Směrnice pro bezpečnost ČSS (např. na výroční schůzi ZO).**

c) **V případě jakékoliv události při níž dojde ke zranění nebo jiné škodní události provádět fotodokumentaci celé události, okolností, příčin apod.**

d) **Upozornit své členy na nutnost seznamovat se a dodržovat návody k používání jednotlivých pomůcek používaných ve speleologii a speleoalpinismu, které jsou pro uživatele závazné.**

e) **Nezapomínat, že většina pomůcek používaných ve speleologii a speleoalpinismu má ve svém návodě i informaci, že vyžaduje každoroční periodickou kontrolu osobou pověřenou, jinak nemohou být používány. V současné době jsou takové osoby pověřené výrobcí speleoalpinistického materiálu a OOP pro práce ve výškách jako**

Petzl, Kong, Lanex, Meander atd. členy ÚOK a je možno je v případě zájmu ze ZO ČSS kontaktovat prostřednictvím této komise.

3. V roce 2010 ÚOK pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou vyškolila 38 instruktorů speleologické techniky s platností na 3 roky. Tato doba končí v roce 2013, a proto bude na jaře roku 2013 uskutečněno další školení stávajících a případně i nových instruktorů. Při tomto školení bylo konstatováno, že znalost základů techniky ve speleologii, bezpečnostní směrnice ČSS a speleoalpinismu (počínaje vázáním uzlů) byla u mnohých opravdu velmi slabá a někteří zájemci (z každé ZO ČSS byli vybráni jeden, případně dva členové) průkaz instruktora nezískali. Proto u dalšího ročníku školení bude kladen důraz i na praktické znalosti absolventů.

4. Na semináři instruktorů speleologické techniky 22. 4. 2012 přítomní instruktoři a zástupci ZO ČSS získali i skriptu k tématice: Školení pracovníků z předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle § 101 až 108 Zákona č. 262/2006 Sb. (Zákoník práce) ve znění pozdějších předpisů, Nařízení vlády č. 362/2005 Sb. se zaměřením na odbornou způsobilost k provádění prací ve výškách a nad volnou hloubkou pomocí osobních ochranných prostředků proti pádu z výšky. Tato skriptu současně řeší některé problémy vazeb a spojení ČSN EN a vyhlášek ve vztahu ke speleologii. **Skriptu je možno i objednat pro potřeby v jednotlivých ZO ČSS na emailu orcus@volny.cz.**

TROCHA HISTORIE

Moravský kras, můj osud, 5. část

Hugo Havel

Rok 1972 se ohlásil objevem – v jeskyni Dagmar jsme se dostali za Dunivou propastí závailem do nového, pěkně vyzdobeného dómu 15 m dlouhého, 3 m širokého a průměrně 3 m vysokého. Vzadu se strop zvedá do vysokého komínu. Tiskneme si ruce a Miloš Princ mimo to i spouští fotoaparátu.

Foto 2 Jeskyně Dagmar, Perlový dóm

Foto 1 Jeskyně Dagmar, Perlový dóm

18. 1. 1972 večer přijíždíme s Milošem do Holštejna. Přespíme na bouďe Holštejnské skupiny a zítra ráno půjdeme do Amatérské jeskyně. Ano, ráno bude odčerpán sifon v Povodňové chodbě. Započne velká průzkumná akce v prolongaci Amatérky. Nemá smysl, abych se zde rozepisoval o všech detailech, na to by mně nestačil papír ani náplň v propisce. Stačí podotknout, že Amatérka je fantastická jeskyně, nádherně vyzdobená, mohutná a rozlehlá,

Foto 3 Amatérská jeskyně 19. 1. 1972, účastníci exkurze po vyčerpání sifonu v dómu U homole

nikde, v žádné chodbě, nebylo dosaženo konce nebo volných prostor. Vždy nás zastavilo buď jezero nebo čas k návratu. O tom, jak je bludiště chodeb obrovské, svědčí to, že dvě průzkumné skupiny asi 3 hodiny procházely tento labyrint, aniž by se potkaly, přitom chodily vzájemně po svých stopách.

27. 1. 1972 proběhla druhá akce za sifon s podobným programem, navíc byl měřen polygon. Údajně bylo též dosaženo jakéhosi soutoku – dle sdělení Jana Příbyla, moc tomu však nevěřím...

Co říci o akcích za sifon Amatérské jeskyně? Akce bezesporu přinesly své výsledky v poznání podzemí Moravského krasu. Byl zjištěn rozsah jeskyní, které objevili tragicky zesnulí členové Plánivské skupiny Speleoklubu Milan Šlechta a Marko Zahradníček a další dva Miloš Beníšek a Miroslav Vojanec. Bylo provedeno základní měření – polygon

a fotodokumentace. Zápořem, a to hodně velkým, bylo to, že GÚ ČSAV, který akce pořádal, a kterému výbor Speleoklubu dal k tomu souhlas, nedodržel uzavřenou dohodu. Nepozval oficiálně Speleoklub a zval si na akce koho chtěl. Akce měly v podzemí živelný průběh, bez organizace, i když na povrchu byly bezvadně organizovány. GÚ ČSAV v tiskové kampani prohlásil prostory za sifonem za své objevy a porušil tím objevitelskou prioritu členů Speleologického klubu. Nemá

smysl se dále o tom rozepisovat, jsou to nepříjemné a neetické věci. Pan Příbyl se opět „vyznamenal“.

Naše badací aktivita stále vzrůstá – závrt, Dagmar a opět závrt. Mimo to navštěvujeme i naše přátele na jejich pracovištích a účastníme se tak jejich průzkumů. Jednou z takových exkurzí byl i sestup s členy SK ZK ROH Metra Blansko do 110 m hlubokého Hlubokého závrtu. Tato akce se však nevydařila – porouchané čerpadlo nás hodně zdrželo a nadělalo spoustu nepříjemností, takže na těžení ucpávky v sifonu II zbylo jen málo času.

Stále více se sluníčko opíralo do krasových stráňí. Sníh zmizel, meze oschly a zazelenaly se. Život v krasu probíhal bez většího vzrušení ve svých obvyklých kolejkách. Naše činnost se soustředila na Manželský závrt, kde jsme podávali obdivuhodné výkony. Občas jsme kutli i v jeskyni Dagmar, kde jsme v Perlovém dómu, objeveném 15. ledna, postoupili za koncovou úžinu do malé síňky,

nazvané Klenotnice. Občas jsme zašli na Hřebenáč vylézt si některou z lehčích cest. Navštívili jsme též přátele na Býčí skále, kde jsme přiložili ruce k dílu jak v podzemí, tak i u naražené bečky. Pomohli jsme i Franci Musilovi v Dámském závrtu v hloubce 125 m razit šachtu dál do neznáma.

Rudické propadání – můj letitý sen prolézt prostory pod největším propadáním v Moravském krasu se splnil po 9 letech mé aktivní činnosti v jeskyních. Přítel Antonín Chaloupka mě pozval na akci do propadání spolu se Standou Mayerem, Rudolfem Burkhardtem, Milošem Krejčím a Celofánem. Účelem akce je dokončit geologii a předběžně určit program pro velkou lezeckou akci, která

Foto 4 Rudické propadání u zasintrovaného žebříku

se má v tomto roce uskutečnit v zadních partiích jeskyně za Obřím dómem.

Scházíme se ráno 6. 4. 1972 na chatě u propadání, posilňujeme se a převlékáme se do „pracovního“. Tonda a Ruda si oblékají i neopreny na zdolání polosifonu za Obřím dómem. Balíme vaky s potřebnými věcmi a jídlem a vyrážíme.

Sestup proběhl hladce, vždyť jsme zde všichni zkušení jeskyňáři, pro něž není problém zdolat 110 m po pevných žebřících. Postup Kašny se již poněkud více protáhl, neustále se rozhlížíme, obdivujeme modelaci prostor i krásu krápníkové výzdoby. Kromě Tondy a Rudy jsme totiž všichni ostatní v propadání poprvé.

Po malém občerstvení u překrásné Kašny se zasintrovaným žebříkem přicházíme ke krátkému žebříku, který nás zavede vzhůru do proslulé Chodby vzdechů. Kolektivně vzdycháme už z principu a z úcty k názvu chodby, ale není to tak hrozné, jak se traduje. Horší jsou v dalším průběhu prostor nizoučké, široké chodby – plazivky, kde je nutno se plazit potokem. Konečně jsou však tyto obtíže za námi a my odpočíváme v imponantním Obřím dómu.

Po krátké poradě se rozhodujeme, že polosifon za Obřím dómem překonáme všichni. Já, Standa Mayer a Miloš Krejčí (Šolim) jsme se vysvlékli do trenýrek, Tonda a Ruda měli pod overalem neopreny a Celofán se rozhodl prolézt sifon oblečený. Přicházíme k osudovému místu a již první pohled mě odrazuje – nízká a široká chodba v celé šíři zaplavená studenou vodou, která sahá až téměř ke stropu. To znamená namočit se úplně celí.

Tonda jde první a po pár minutách volá na dalšího. Celofán se nadechl, zatnul zuby a ponořil se. Oči mu vylezly z důlků, ale hrdinně se plazil ledovou vodou až k Tondovi. Nastupuje Ruda – po několika posunech mu však poklesne hlava i tělo, lokne si notně vody – vrací se zpět. Teď je řada na mně. Pomalu lezu do vody, na těle mně naskakuje husí kůže, zuby cvakají. Nadechnu se zhluboka a lehám si do vody. Okamžitě se vymršťuji zpět – ledová voda mně málem vyrazila dech. Zkousím druhý pokus, ale nakonec to vzdávám. Standovi a Milošovi po mém „představení“ přešla chuť a raději to ani nezkusili. Dva muži tedy pokračují dále a čtyři se vrací zpět do Obřího domu. Zde se převlékáme a rozhodujeme se, že Ruda se Šolimem se budou pomalu vracet a dělat geologii a já se Standou zůstaneme a počkáme na ty dva vpředu. Čekání, asi dvouhodinové, si krátíme detailním prolezením celého domu, vylezli jsme si i do malé odbočky „středního“ patra, kde je fantastická výzdoba s množstvím excentrik a já jsem si vylezl i na vrchol obrovského balvanu, vysokého asi 10 m, odkud je nádherný pohled dolů do nasvíceného domu. Při prohlídce domu nacházíme i bivačovací místo z doby

objevů v r. 1958, kde je i „železná“ zátoka zbytku potravin. Jednu vepřovou konzervu otvíráme a pochutnáváme si na jejím obsahu, který byl absolutně v pořádku – po tolika letech! Po návratu Tondy s Vojtou dopijíme zbytek rumu na zahřátí a spěcháme na povrch, kde již spokojeně odpočívají Ruda se Šolimem.

Stále častěji jsem se začal objevovat u Heleny a Jindřicha Kvasničkových.

Foto 5 Před domem Jindřicha a Heleny Kvasničkových

Foto 6 Býčí skála po velké vodě v r. 1972

V příjemném prostředí jsme strávili mnohé večery. Spolu s dalšími kamarády jsme pomáhali při opravách jejich domu. Vůbec poslední dobou přibýlo v krasu příjemných posezení u táborových ohňů u nás na Jedlích, na Měšinách a v Rogendorfském údolí. Prostedí krásných lesů, dobrá parta a též speciality „Bilovy“ kuchyně zapijíme pivem z čerstvě naražené bečky – to je obraz těchto pěkných večerů...

Léto nám jeskynářům moc nepřeje. Počasí je nestálé, krasem se prohánějí prudké bouře. Velké povodně v podzemí ničí mnohaletou práci speleologů v Amatérské jeskyni, na Býčí skále, Rudickém propadání a i jinde. V Amatércce se opakovala velká voda z roku 1970, naštěstí bez přítomnosti lidí, v Býčí skále vytékala voda bránou ven před jeskyni, což se naposledy stalo před 44 léty a poničila připravenou techniku k střílení štoly v Přítokovém sifonu.

Počátkem srpna dostávám od Celořána zprávu: „Jarda Bártík je nezvěstný, pátrá po něm kriminálka SNB.“ Jedu v pátek do krasu a za asistence VB obcházíme vchody Spirálky a Pikové dámy. Nic podezřelého nenacházíme. Příslušníci VB nás žádají, abychom prolezli i jeskyni. S Pepou Novákem prolézáme Pikovou dámu, ale nic jsme nezjistili. Příslušníci VB nám děkují a odjíždí. Nikdo z nás netušil, že jsme byli od něho vzdáleni ne více než 100 m. Až za 14 dnů jsme se to dozvěděli – náhodný houbař zašel dozadu do závrtu za vchodem do j. Spirálky vykonat „potřebu“ a uviděl před sebou na skále viset bezduché tělo... Byla to sebevražda oběšením. Celý měsíc visel na stromě u skály, než byl nalezen

a podle toho také vypadala jeho mrtvola. Vykonali jsme pro něj poslední službu – za asistence VB, pohřebáků a doktora jsme jej spustili do připravené rakve. A já jsem již podruhé v životě přerézával šňůru těsně staženou kolem krku. Proč, Jaroslave?!

Po dlouhé době opět vyrazíme na známou trasu Brno – Trenčín – Prieviška – Žiar nad Hronom..., tentokrát po vlastní ose. Motocykl sténá v kopcích, řve po rovinách a já s Helenou a s obrovským rancem se ženeme příšernou rychlostí k cíli. Až na půlhodinovou přestávku kvůli bouřce jedeme v jednom kuse až do Muráně. Po kratším posezení v místním hostinci, kde se vypyáváme na další cestu, nacházíme místo tábora Zeměpisné společnosti Morava, kde budeme stanovat a stravovat se, neboť vedoucí tábora je můj kolega ze zaměstnání Petr Bronec. Oplátkou budeme děti učit používat jednolanovou techniku a zavedeme je i do jeskyně. Úchvatná scenérie okolní přírody, les plný hub, pěkné počasí – to je charakter naší dovolené. Miloš Princ přijel stopem o den později. Začínáme vyrazet do okolí. Ochtinská aragonitová j., Dobšinská ladová j., přehrada Dědiniky, jeskyně Domica a pěší túra po Silické planině do Silické Brezové a Plešivce, j. Milada, výstup na Muráňský hrad, návštěva Tisovce a známého speleologa Svätopluka Kámeňa, to je v kostce náš program. Překrásný týden má svůj konec a tak musíme vyrazit opět domů. Cestou navštívujeme městečko Sirk a místní doly, kde se nám podaří vzácný „úlovek“ – plný kletrák starších karbidek, které po zkompletování poslouží v Moravském krasu.

Miloš jde opět na stop a my vyrážíme asi 4 hodiny po něm. Osud tomu chtěl, že těsně před Slavkovem mě zastavoval motocyklista se stopařem Milošem na tandemu, protože mu došel benzín. Dojeli jsme tedy do Brna společně.

Podzim přišel letos nečekaně brzy. Chladné noci a rána, bílá rouška jinovatky. Zbytek podzimu a začátek zimy vyplňujeme bádáním v Manželském závrtu – nekonečném kutání, rozbíjení velkých balvanů, jejich posunování stále výše až

do dómu, který je již hodně vysoko nad námi.

Silvestr trávim v početné společnosti krasových vlků, která se tentokrát sešla na chatě u Ochozské jeskyně. Po nezbytných přípravách se vrháme na chlebičky a jednohubky, láhve a demižony a tak to jde až do samého rána. Sem tam nějaká legrace se špatně amatérsky vyrobenou pyrotechnikou a krásná oslava půlnoci v nitru jeskyně...

Foto 7 Chata u Ochozské jeskyně

Kulaté dvojky – aneb které, více než staleté události můžeme v roce 2012 oslavit

Jan Kelf Flek (*Správa jeskyní ČR, ZO 6–21 Myotis*)

Seznam je zcela jistě neúplný a bude předmětem dalšího doplnění. Samozřejmě přivítám spolupráci.

- 1772 Macocha: Melnický Josef – opis sestupu P. Lazara Schoppera do Macochy r. 1923.
- 1772 Macocha: Melnický Josef – uvádí pověst o tom, že lidé vystoupili ze dna Macochy.
- 1772 Český kras?: Born J.: Index fossilium – připomíná „Stalactites cilindrius flavescens, cilindris inabus“ z Braníka, Jílového a z Kosoře.
- 1772 – 1844 Svatoprokopská jeskyně v Jinonicích: děkan Nejedlý Vojtěch počátkem století založil pamětní knihu.
- 1792 Císařská jeskyně: mědirytec J. Fischer jeskyni nakreslil a publikoval ve formátu 80 × 62 cm.
- 1802 Moravský kras: hrabě Hugo František Salm založil knihu návštěvníků Moravského krasu na zámku v Rájci.
- 1802 Rudické propadání: Starohrabě Hugo Salm – neúspěšný pokus o sestup.
- 1822 Hranická propast: Joh. Heřm. Ag. Gallaš – „předkům našim neznámé jméno „Kmotrové díry“ od Němců zdědila, ač její jméno Propast vlastně jí od starodávna náleží a nejlépe také její přirozenou povahu vyjadřuje“.
- 1852 Sloupské jeskyně: Mládek–Wondráčkův plán Sloupských jeskyní.
- 1852 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich kope v Nicové tři sondy až do hloubky 22,7 m.
- 1852 Holštejnsko: povodeň.
- 1852 Výtok Punkvy: sportovec F. se pokouší plavat proti vodě do Výtoku. Zachraňuje ho jeho žena.
- 1852 –1866 Pavlovské vrchy: Sueß Eduard – Pavlovské kopce budí zájem geologů.
- 1852 Moravský kras: Zcela umělé rozdělení Moravského krasu do dvou rovnoběžně probíhajících pruhů, a to západního a východního. Geologická skizza okolí Blanska.
- 1852 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich – půdorys Sloupských jeskyní. Profily sedimenty s nálezy kostí. V trámech v Trámové chodbě se ještě nacházejí železné háky.
- 1852 Sloupské jeskyně: v Nicové je v zimě velké množství ledových stalagmitů a stalaktitů několik metrů dlouhých.
- 1852 Jeskyně Rasovna: Wankel, Mládek, Medritzer a dva horníci – objev většiny prostor Rasovny, který nebyl po dlouhou dobu překonán. Délka cca 395 m. Zjištěna souvislost s propastí u silnice.
- 1862 25. 9. se narodil Procházka Josef Vladimír předseda „Jeskynní sekce Klubu přírodovědného v Brně“.

- 1862 Němčické jeskyně: horník Prokop objevuje Němčické jeskyně, téhož roku je navštívil Wankel Jindřich.
- 1862 Němčické jeskyně: zpráva Schwippela K.
- 1862 6. 8. Sloupské jeskyně: Salm Hugo nechal jeskyni upravit a sloupský děkan Wolf P. Alois sloužil mši.
- 1862 Hostěnické propadání: starý lom rodiny Říčanů. Při lámání se otevřel jícen komína. Prozkoumal a popsal jej Kříž Martin.
- 1872 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich – nález částečné kostry jeskynního lva ve Starých skalách.
- 1872 Němčické jeskyně: zpráva Vrby K.
- 1882 2. 4. Jeskyně Rasovna: Kříž Martin – Velká voda v Rasovně s kalnou vodou; ve Sloupu v normálu a čistá. Punkva – řeka kalné vody, Macocha zatopené dno.
- 1882 22. 7. Jeskyně Rasovna: sestup do Rasovny Koudelka Florián, Richter Eduard, Galgozcy Jan, Sedlák Václav.
- 1882 15. 8. Moravský kras: velká povodeň na Sloupsku, Holštýnsku a Ostrovsku.
- 1882 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich – Sloupské jeskyně pokračují na druhé straně údolí, jak ukazují pukliny stejného směru. U Sloupských jeskyní rozlišuje tři patra. V chodbě U Řezaného kamene stále ještě velké množství kostí.
- 1882 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich – první archeologická publikace o Kůlně.
- 1882 Sloupské jeskyně: Kříž Martin – geneze hlavních chodeb Starých skal, většinou komínovými vodami, a teprve na druhém místě vodami potočními.
- 1882 Sloupské jeskyně: Kříž Martin – některé kosti jeskynních medvědů v chodbě U Řezaného kamene by mohly ležet na místě, kde zvířata zemřela.
- 1882 Sloupské jeskyně: Kříž Martin – teorie o genezi Eliščiny jeskyně vodami z komínů.
- 1882 Šošůvská jeskyně: Kříž Martin – zaměření soupoušku, kterým byla objevena Šošůvská jeskyně 474.460 m n. m. Výška triangulačního bodu na Helišově skále byla c. k. voj. Geografickým ústavem ve Vídni v letech 1882–1900 zvýšena o 4,4 m.
- 1882 Sloupské jeskyně: chemická analýza fosilních kostí ze Starých skal v Brně a ve Vídni.
- 1882 Macocha: Německý turistický spolek si zjednal za jistý poplatek roční právo na hořejší pláni a také na dně, a tam, kde stál pavilon, zříditi dal r. 1882 jednoduchý, ale pevný gloriét.
- 1882 28. 7. Jeskyně Rasovna: Koudelka Florián – kontrolní měření.
- 1882 2. 4. Kříž Martin – u silnice do Holštejna se za bouře propadl závrtok, který byl posléze zasypán.
- 1882 Jeskyně Výpustek: Blažik – sestoupil do Velké propasti ve Výpustku a udává hloubku 47 m k hladině potoka.
- 1882 Němčické jeskyně: Wankel Jindřich – zpráva o objevu.
- 1882 8. 5. Moravský kras: Wankel Jindřich – charakteristika počátku speleologické práce Křížovy. Stížnost podaná hraběti Salmovi,

- na plundrování macošských jeskyní „durch den exaltierten Ignoranten Kříž“.
- 1882 Moravský kras: Wankel Jindřich – vydává známé Bilder aus der mährischen Schweiz.
- 1882 Jeskyně Kostelík: Wankel Jindřich – Kostelíkem nazývá jeskyni č. 36 v Josefovském údolí u Býčí skály. Jsou známá i jména Steinerer Saal (Kamenný sál), Tempel oder Eremitage (podle poustevníka), Theresienhöhle na počest návštěvy manželky Františka I. Marie Terezie.
- 1892 Sloupské jeskyně: Wankel Jindřich – lebka jeskynního medvěda s jaspisem. Obšírnou publikací o patologických kostech ze vlastně Wankel stává zakladatelem paleopatologie.
- 1892 Sloupské jeskyně: Knies Jan – v chodbě U Řezaného kamene se nacházejí ještě celé kostry jeskynních medvědů.
- 1892 Sloupské jeskyně: Knies Jan – voda ve Sloupském potoku se ztrácí na 24 místech.
- 1882 Šošůvské jeskyně: Břoušek Josef sen. – žádost o povolení stavby hotelu u Šošůvských jeskyní.
- 1892 Holštejsko: Cvijič – popisuje uzavřenou Holštejskou kotlinu jako poloslepé údolí ve smyslu krasové morfologie.
- 1892 Jeskyně sv. Prokopa: Kafka J.– sběr kostí zvířat. Zpráva o nálezech.
- 1902 Šošůvské jeskyně: Břoušek Josef. sen. – v Ostrovské chodbě prokopáno 7,2 m.
- 1902 Sloupské jeskyně: Knies Jan – na poutích ve Sloupu se poutníkům prodávají jako dárky větvičky tisu.
- 1902 Sloupské jeskyně: první písemná zpráva o tom, že průvodci klepou v Eliščině jeskyni paličkami na krápníky a vyluzují tak zvuky.
- 1902 Sloupské jeskyně: Knies Jan – Eliščina jeskyně byla opravena nákladem KČT. Je přístupná mezi 15. květnem a 1. říjnem, vždy od 8–18 hod.
- 1902 Moravský kras: Knies Jan – do této doby bylo z pleistocenních sedimentů popsáno 79 druhů savců, 36 druhů ptáků, 4 druhy obojživelníků, 2 druhy ryb a pouze 4 druhy plžů.
- 1902 Sloupské jeskyně: Knies Jan – lidská paměť zná pouze tři případy, kdy došlo k přelití vody Sloupského potoka do Pustého žlebu.
- 1902 Sloupské jeskyně: Absolon Karel – vznik nového, 4 m hlubokého, ponoru na v. straně Hřebenáče.
- 1902 Sloupské jeskyně: Absolon Karel – teorie, že járek v jeskyni Kůlna byl způsoben mořským příbojem. Později mění názor, že se jednalo o hladinu jezera.
- 1902 Jeskyně Kůlna: Absolon Karel – objevené spodní patro Kůlny navrhuje pojmenovat jako Křížovy jeskyně.
- 1902 Jeskyně Kůlna: Křížova šachta č. 15 – znovu otevření Spodních pater Kůlny.
- 1902 10. 8. Jeskyně Kůlna: Křížova šachta č. 15 – nové objevy 31 m hluboké propasti a Bílé síně.
- 1902 Sloupské jeskyně: smlouva KČT se Salmu o převzetí organizované

- návštěvy Sloupských jeskyní a jejich výzkumu.
- 1902 Sloupské jeskyně: Absolon zaznamenává okna v Nagelově propasti.
- 1902 Sloupské jeskyně: výstup Nagelovou propastí po žebříku.
- 1902 Sloupské jeskyně: Absolon Karel navrhuje udělat ze všech jeskyní Sloupských a Šošůvských jednu prohlídkovou trasu.
- 1902 21. 8. Propast U Obrázku: Absolon K., Příbýl F., Valíš J., Klusák J. – prolongace do hloubky 32 m a objev Krápníkové síně.
- 1902 Vývěr Punkvy: Absolon Karel a Sedlák Václav – pokouší se do vývěru Punkvy neúspěšně vplout na voru.
- 1902 Křtinsko: stavbou silnice byly zataraseny ponory Křtinského potoka (propadání Čertova díra).
- 1902 Mariánská jeskyně: Stavba silnice – objev Mariánské jeskyně.
- 1902 Jeskyně Bobrovského: Martin Kříž – název dle zprávy babického nadučitele Ant. Bobrovského.
- 1902 Křtinsko: Martin Kříž – očíslováno 16 jeskyní v Křtinském údolí.
- 1902 Býčí skála: Herman Bock – objevuje Bruninu jeskyni.
- 1902 Býčí skála: plán Hermana Bocka se zcela kryje z plánem Špačkovým z roku 1871.
- 1902 Křtinské údolí: Martin Kříž – „Propadání vody Křtinské“ bylo stavbou silnice r. 1902 vyraženo z činnosti.
- 1902 3. 10. Koudelkovy propasti: Absolon K., Klusák, Štrajt – 6 hod. průzkum 190 m.
- 1902 17.–18. 9. Sloupské jeskyně: Absolon Karel – čtvrtý průboj do Wankelových jeskyní.
- 1902 23. 8. Jeskyně Rasovna: Absolon Karel: 2. sestup – I. jezírko překonáno na člunech.
- 1902 1. 7. Velká bouře v Lipovci.
- 1902 15. 7. Holštejnsko: následkem bouře ze dne 1. 7. 1902 se za ohromné rány otevřel závrt při cestě do Sloupu do hloubky 5,4 m.
- 1902 15. 7. Holštejnsko: Knies Jan – u silnice do Holštejna se za bouře propadl závrtok do hloubky 3 m. Stejný jako od Kříže 2. 4. 1882.
- 1902 Paledové sluje: Vranov nad Dyjí – Jarz Konrád vypracoval dvě studie.
- 1902 Paledové sluje: Vranov nad Dyjí – Filek E., nejedné se o pravé jeskyně.
- 1902 Propadání Křtinského potoka: Bock Herman – detailní průzkum všech prostor.
- 1912 Vodákův závrt: poprvé fotografován.
- 1912 Šošůvské jeskyně: do Černé propasti se spouštějí v koženém koši členové jeskynní sekce. Nachází Komenského chodbu a Palmový dóm.
- 1912 Šošůvské jeskyně: Knies Jan – v Břouškové síni se ještě nachází větší počet krápníků vzhledu svícnu.
- 1912 Sloupské jeskyně: Knies Jan – járek na stěně Kůlny byl vytvořen vodami Sloupského jezera, které se rozkládalo před jeskyní.
- 1912 Moravský kras: Schenkel – teoretické úvahy o využití vody pro výrobu elektřiny.
- 1912 Císařská jeskyně: Saňka H. a Saňka R. se žáky rudické školy vykopali ohniště s nástroji.

- 1912 Čertův most: Richter F. – kresba akvarelem na podnět starohraběte H. Salma.
- 1012 Verunčina jeskyně: Zapletal K. a Kučera J. z Vilémovic – našli v hloubce 2 m magdalénský škrabák a 3 vrtáčky.
- 1912 Koňský spád: Absolon Karel – 23 závrtů v Hedvábné značí průběh starého řečiště propojeného trativody s Koňským spádem.
- 1912 Rudolfova propast: Prix Rudolf – do hloubky přes 18 m.
- 1912 Jeskyně Silvestrovka: Kubásek V. – do hloubky 26 m.
- 1912 Brno: nález jeskyní na Bílé hoře v Brně.
- 1912 Ochozská jeskyně: Hostěnický potok odveden do závrtu pro celoroční umožnění prací v jeskyni.
- 1912 Jeskyně Kostelík: Prix Rudolf – získal nehojný, nepatinovaný, ale nesporně paleolitický materiál.
- 1912 Býčí skála: Nouackh G. – německá skupina započala práce na zdolání Býčího jezera
- 1912 Kateřinská jeskyně: Szombathy – prohlašuje Stalagmitový lesík za něco nevídaného.
- 1912 Punkevní jeskyně: zaměření Punkevních jeskyní a jejich situování k Macoše .
- 1912 Moravský kras: Knies Jan – Surový žleb je původním slovanským pojmenováním, rovná se dnešní Pustý žleb.

Použitá literatura:

- Absolon K. (1970): *Moravský kras I, II:* 1–418, 1–345. Academia Praha.
- Musil R. (2002): *Sloupsko-šošůvské jeskyně*, Gloria Rosice. dtto
- Československý kras* (1948–1989), ročníky 1– 40.

VÝROČÍ A VZPOMÍNKY

Je to již více než 10 let, co zemřel Vladimír Panoš

Vladimír Panoš, dlouholetý předseda České speleologické společnosti, zemřel 7. ledna roku 2002 ve Fakultní nemocnici v Olomouci. Bylo mu bezmála 80 let (nar. 7. 7. 1922 ve Stránském na v. Slovensku). Je to neuvěřitelné, ale je to opravdu již více než 10 let.

Já jsem Vladimíra poznal roku 1973 při příležitosti 6. mezinárodního speleologického kongresu v Olomouci. Tehdy naši jeskynní skupinu (Český kras) poprosil, jestli bychom nemohli zorganizovat speciální předkongresovou exkurzi pro Derka C. Forda s rodinou a jeho nejbližší spolupracovníky z Kanady a USA (např. Ralph Ewers, Jim Quinlan). Tak jsme ji zorganizovali ku velikému potěšení exkurzantů. Objeli jsme s nimi celé Čechy (např. koněpruskou oblast, Bozkov) ukázali jim krásy a jeskyně i krajinu a doprovodili jsme to bohatým doprovodným programem, zejména večerním (ten v Bozkově za přispění Pepy Řeháka byl nezapomenutelný).

Od té doby jsem byl s Vladimírem v pravidelném kontaktu, zvláště od února 1975, kdy mne vyzval, abych se

k němu přidal při účasti na nové speleologické akci v Polsku – 1. speleologické škole v Ladku Zdroji, organizované dr. Marianem Pulinou (po něm se poté začalo škole říkati Puliniada) z Univerzity ve Vroclavi. Již si nepamatuji, zda to byla tato první škola (nejspíše ano) nebo některá z nejbližší navazujících, ale naše setkání ve fujavici na nádraží v Mladkově bylo nezapomenutelné, z Mladkova do první polské stanice jsme jeli v přetopeném hytláku. Potom jsme se školy pravidelně společně účastnili až do vyhlášení stanného práva. Pak jsem měl 2–3 roky přestávku díky pobytu v cizině, ale myslím Vladimír tam jezdil stále až téměř do konce.

Vladimíra jsem čas od času navštěvoval i na jeho olomoucké Almě mater a spojoval to s poznáváním terénu Mladečsko-javoříčského krasu i aktivitami kolem Robinsonské speleologické skupiny a jejich speleoterapeutickými snahami. Vladimír byl vůdčí osobností v prosazování a realizaci speleoterapeutického centra později i v Mladči či Vojtěchově. Jeho neutuchající zájem o práce v oblasti

Vladimír Panoš s Erikou Trimmelovou při zasedání byra UIS 1984 (Hubert Trimmel v levém spodním rohu spokojeně přihlíží; archiv Správy jeskyní ČR laskavostí ing. Dany Bílkové)

mezi Konicemi a Mladčí byl neuvěřitelný. Pamatuji jeho aktivity spojené s plánovanou (ta se nakonec po změně 1989 naštěstí neuskutečnila) i pokračující těžbou v okolí kladečských jeskyní koncem 80. let. To jsem často za ním jezdil do ještě existujícího Geografického ústavu ČSAV v Brně, kde se mne snažil prořadit na místo ředitele po prof. Gardavském...časy to byly bujaré, především po pracovní době v brněnských vinárnách...nebyl vůbec žádný asketa.

Pamatuji i na 1. evropskou konferenci o speleologii, která předcházela kongresu v USA a konala se v létě 1980 v Sofii. Tam to bylo poprvé, co mne aktivně zatahl i do mezinárodní jeskynně-krasové

diplomacie. Nutno říci, že většinu Byra UIS jsem znal právě z Puliniad; bylo to velké tajemství a umění M. Puliny přilákat západní odborníky do tehdejšího komunistického bloku. V paměti, a nejspíše nejen mně, utkvělo zasedání Byra UIS v Maletíně 1984, alkoholické souboje Sovětů s Francouzi a potměšilý úsměv Vladimírův.

Rok 1978 byl přelomový. Z roztržitěné struktury organizace speleologie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku vznikla dne 12. 12. 1978 Česká speleologická společnost. Bez diplomatických a organizačních schopností Vladimíra by neměla asi velkou šanci vzniknout. On se poté ujal jejího vedení, jakkoli v období

do 1989 to bylo dosti svízelné a omezené všemožnými politickými dohledy, kádrovými komisemi, buňkami KSČ a díky tomu, že ČSS prováděla v podstatě podzemní činnost (do slova a písmene) tak dohled byl i odjinud...

Vladimír byl aktivní až do operace plic nějakou dobu před svým úmrtím. Stačil dokončit výkladový slovník (Panoš V. 2001: *Karsologická a speleologická terminologie*. – Knižné centrum: 1–352. Žilina), který byl slavnostně pokřtěn dne 14. 11. 2001 za autorova osobního dohledu v rámci konference Výskum, využívanie a ochrana jaskýň pořádané Správou slovenských jaskýň ve Staré Lesné (okr. Kežmarok). Tam jej obětavě přivezl v tu dobu jeho největší kamarád Milan Moravec a to bylo také naposledy, co jsem si Vladimíra mohl užít. Jakkoli mu nebylo asi nejlépe, tělesně i uvnitř, byl takový,

jakého jsem vždy znal – usměvavý a příjemně naladěný, i štamprličce nakloněný.

Vladimír, ačkoli moderní databáze nezahrnují mnoho jeho prací, byl významným a uznávaným světovým geomorfologem, nejen jen karsologem. Nejvíce jsou mezinárodně citovány jeho práce z *Zeitschrift für Geomorphologie* a dalších médií, zejména pak práce týkající se jeho výzkumů (se spolupracovníky) na Kubě a to i v posledních letech, dále práce týkající se různých aspektů paleokrasu, polycyklického a polygenetického středoevropského typu krasu, který jasnozřivě definoval, krasové hydrologie apod.

Vladimír byl významným diplomatem na poli světové speleologicko-krasové diplomacie, nikdo před ním ani po něm nebyl 3 po sobě následující období viceprezidentem Mezinárodní

Vladimír Panoš ve Staré Lesné 2001 podepisuje svoji poslední knihu (archiv Správy slovenských jaskýň Liptovský Mikuláš laskavostí doc. Pavla Belly)

Pomníček Vladimíra Panoše v areálu Vojtěchovské ozdravovny (Foto P. Bosák)

speleologické unie (UIS). Mezinárodní krasová komunita mu věřila a hluboce si jej vážila, a proto pro něj vytvořila na třetí období novou viceprezidentskou funkci. Dlužno konstatovat, když už to píšou jako osobní vzpomínku, že jeho neutuchající manévrování mne nakonec vmanévrovalo do funkce generálního tajemníka UIS. Při odjezdu do Pekingu 1993 jsem vůbec nevěřil, že budu zvolen. A byl, díky Vladimírovi a jeho zákulisním rejďům. Česká stopa v UIS tak byla prodloužena a je v podstatě nesmazatelná.

Vladimír se zasloužil o československý a český stát svoji činností v zahraničních armádách v období 2. světové války.

Pro to vše, a nejen pro to, si Vladimír zaslouží, abychom na něj vzpomínali a připomínali si jej stále, nejen před pomníčkem v areálu Dětské léčebny se speleoterapií ve Vojtěchově.

Vladimíre, ještě jednou děkujeme, za vše.

Tvůj Pavel Bosák

† JIŘÍ HURÁB

Dne 2. června v pozdních hodinách zemřel ve francouzské jeskyni Émergence du Ressel – asi nejznámější jeskyni v oblasti řek Lot a Dordge, ležící blízko vesnice Marcilhac-sur-Célé – známý český speleolog a jeskynní potápěč třiadvacetiletý Jiří Huráb. Byl jedním z nejlepších, uznávaných a zkušených českých speleopotápěčů (člen ČSS ZO 6-09 Labyrint).

Čest Jirkově památce

SETKÁNÍ SPELEOLOGŮ 21. - 23. 9. 2012 V TÝNČANSKÉM KRASU

- EXKURZE DOPODZEMÍ
- LANOVÝ TRAVERZ
- FOTOSOUTĚŽ
- PŘEDNÁŠKY
A PREZENTACE

www.setkani2012.cz

během Setkání
se uskuteční konference
VÝZKUM V PODZEMÍ 2012

obec
Petrovice

FOTOGRAFIE

fotoSkoda

gumex

FENIX

Okrouhlík – Vrchol suťového svahu Jezírkové chodby (Foto P. Barák)

Okrouhlík – Výstup Půlnoční propastí (Foto P. Barák)

